STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02721

DI MUTER

David Pinski

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דוד פינסקי.

די מוטער

א דראמא אין דריי אקטען.

פערקויף:

פערלאגס-געזעלשאפט „צענטראל" ווארשא.

תרע"ג. 1913.

געזעצט ביי א. שריפטגיסער, ווארשא, סאפעזשינסקא 8.

Печ. въ Тип. Г. Пимента и Я. Швабе,
Варшава Шераковская 4. — 1913 г.

פערזאָנען:

רָחֵל לעווין	שמעון לעווין דעם פאָדריאַטשיק'ס אלמנה.
מישאַ	איהרע קינדער.
סאָניאַ	
מאַניאַ	מישאַ'ס פרוי.
סיאָמקע, (סעמיאָן)	זייער קינד.
אַבְרָהָם זאַלקינד	שמעון לעווינ'ס געוועזענער שותף.
זלאַטע די בעזודיעטניצע	זאלקינד'ס שוועסטער.
זעלדע	די דיענסט ביי מישא'ן אין הויז.

ערשטער אקט.

אַ גרויס עס-צימער מיט פּארקעט, מיט צוויי טהירען אין דער לינקער וואַנד: די פּאָרנסטע פיהרט צו דער קיך און דעם אַרויסגאַנג, די הינטערשטע צו די איבעריגע חדרים. אין דער הינטער-וואַנד צוויי פענסטער, וועלכע געהען אַרויס אין גאָר-טען. צווישען ביידע פענסטער אַ טישעל, אויף וועלכען עס שטעהט אַ הויכע לאָמפּ מיט אַ גרויסען ראָזעווען אַבאַזשור. לינקס צווישען ביידע טהירען אַ גרויסער בופעט. רעכטס אַ סאָ-פע מיט אַ גרויסען עס-טיש, אויף וועלכען עס ליגט אַ גוט טע-פּיך-טישטוך און איבער וועלכען עס הענגט אַ גרויסע לאָמפּ. שטולען ביים טיש און ביי דער וואַנד פון ביידע זייטען סאָפע.

איבער דער סאָפע אַ גרויסער, ברייטער שפּיגעל.

ר ח ל ל ע ו ו י ן, אין אַ ווייסען פעניואַר, זיצט ביים פענס-טער לינקס און קוקט אַרויס אין גאָרטען. א ב ר ה ם ז א ל-ק י נ ד אין אַ שוואַרצען אַנצוג, געהט אַרום איבער'ן צימער פערטראַכט און זינגט אַ האַלב-טרויעריגען יודישען ניגון אונטער דער נאָז. — עס איז די צייט בין מנחה למעריב אין אַ שענעם זומערדיגען שבת.

רחל.

ווי שען עס איז איצט!

זאַלקינד

(שטעלט זיך אָב ביים פענסטער).

יאָ, זעהר שען. (געהט ווייטער, אונטערזינגענדיג).

רחל.

עפּעס ווי אַלץ וואָלט געלעבט און גערעדט און געזונגען. דוכט זיך אייך נישט אויס, אַז אַלץ בעוועגט זיך אַזוי יום-טוב'דיג?

זאַלקינד

(ווידער אָבשטעלענדיג זיך ביים פענסטער).

יאָ, עס איז איצט זעהר שען. (געהט ווייטער און זינגט).

רחל.

איך האָב זעהר ליעב די צייט — דעם שבת-פאַרנאַכט. עפּעס ליעגט אין דער נאַטור אַזוינס, וואָס פילט אונז אָן מיט אַ נאָגעניש און בענקעניש, און דאָך מיט אַזאַ מין זיסקייט, מיט אַזוי פיעל האָפנונג. — איך ווייס נישט, ווי די צייט ווירקט אויף אַלעמען. אויף מיר ווירקט זי אַזוי שווער און אַזוי זיס צוזאַמען. איך וואָלט עפּעס אויסגעצויגען די הענד און ברייטער געמאַכט דאָס האַרץ — אַ-אַ-אַ!

זאַלקינד.

דאָס איז מיט אַלעמען אַזוי.

רחל.

איך ווייס נישט — איין אַנדערס מאָל וואָלט איך מיך צע־זויינט אַזוי ביטערליך... מען קאָן, דאַכט זיך, פרום ווערען אין אַזאַ צייט. עפּעס צונויפלעגען די הענד און רעדען, און רעדען מיט גאָט פון טיעפען, טיעפען האַרצען.

זאַלקינד.

יאָ, יאָ.

רחל.

איך האָב שטענדיג ליעב געהאַט דעם שבת-פאַרנאַכט, נאָך אַלס קינד. אָפט פלעג איך אָנקלעגען מיין קאָפּ ביי דער באָבען אין שויס און צוהערען זיך, ווי זי פלעגט זאָגען איהר תּהלים מיט אַזאַ האַלב-טרויעריגען ניגון, וועלכער האָט זיך אַזוי גוט געפּאַסט צו דער אָוועגד-פינסטערניש. דאָס בעסטע וויעגען-ליעד איז עס געוועזען ביי מיר. איך פלעג מיך אַזוי צוטוליען צו איהר און אין מיר פלעגט זינגען איהר תּהלים-זאָגען, און מיין קעפּעל פלעגט פאַנטאַזירען וועגען איך ווייס שוין נישט וואָס פאַר אַ טויזענדער זאַכען. איך פלעג חלומ׳ען מיט אָפענע אויגען, ביז איך פלעג איינשלאָפען. — אַי, איז עס געוועזען גוט!

זאַלקינד.

און איך האָב אויך ליעב געהאַט אַ שבת-פאַרנאַכט, צווי־שען מנחה און מעריב, פערקלייבען זיך אין אַ ווינקעל אין שוהל מיט נאָך אַ סך יונגלעך און הערען מעשיות. אין שוהל איז פינס־טערליך. די פינסטערניש איז אויסגעמישט מיט אַ גערויש פון אַלערליי קולות, פון פרעהליכע און טרויעריגע, פון לאַכען און זיפצען. אין איין ווינקעל זאָגט איינער איבער אַ שטיקעל חסידות, וואָס ער האָט געהערט פון רבי׳ן, ערגיץ אַנדערש זאָגט מען

תהלים מיט דעם האַלב-טרויעריגען ניגון. און איבער אַלץ שטעהט דער געריוש פון וואַרימע געשפּרעכען און פון יונגלעך, וועלכע לויפען אַרום בימה און שפּיעלען אין כאַפּעניש — הע-ע, איך גע-דענק עס נאָך אַלץ אַזוי קלאָר — און איך מיט מיין קופּעלע יונ-גלעך פלעג זיצען אין אונזער פינסטערסטען ווינקעל, דאָס רוב אין חדר שני, און איינער פון אונז פלעגט דערצעהלען עפּעס אַ ליעבליכע מעשה פון אַ בן-מלך אָדער אַ בת-מלכה, אָדער אַ שרעקליכע מעשה מיט רויבער, אָדער גאָר אַ ציניש-גראָבע מיט אַ וואַנדער-בחור. און עס איז געוועזען אַזאַ מחיה, אַזאַ זיס-קייט, ווי איהר זאָגט! אָפט פלעגט שוידערן פון דער מעשה, אָבער שטענדיג פלעגט פערדריסען, ווען פלוצלונג פלעגט דער הזן אַרויסזינגען: והוא רחו-ו-ום יכפר עון ולא ישחית... די שוידערליכסטע מעשה האָט נאָך מעהר געפּאַסט צו דער גאַנ-צער-ר-ר — —

רחל.

צו דער גאַנצער שטימונג. אודאי

זאַלקינד.

און איצט דערמאָהן איך מיך, אַז שמעון איז געוועזען דער גאַנצער דערצעהלער. ער האָט זעהר ליעב געהאַט צו דערצעהלען מעשיות. זיין ספּעציאַליטעט איז געוועזען וועגען בני-מלכים און בת-מלכה׳ס. איך, פערקעהרט, האָב ליעב גע-האַט צו הערען.

רחל.

איך האָב אויך ליעב געהאַט צו הערען. אין דער צייט און אין דער שטימונג איז בעסער צו הערען אַ פרעמדע שטי-מע, איידער די אייגענע. ווען איין אַנדערער האָט גערעדט, פלעגט מיר אָפט פאָרקומען, אַז איך הער די שטימע פון ווייט, ווייט, ווייט.

זאַלקינד.

או—הום.

(שווייגט).

רחל

(אָבעטעמענדיג).

יאָ, יאָ. — איצט האָב איך ליעב צו זיצען, ווי איהר זעדט מיך, און טראַכטען וועגען די אָבגעלעבטע יאָהרען און אַריינקוקען אין די קומענדיגע. עס טראַכט זיך אַזוי גוט אין דער צייט און מען דערמאָהנט זיך זאַכען, וועלכע מען האָט שוין לאַנג, דאַכט זיך, פערגעסען.

זאַלקינד.

יאָ, יאָ.

רחל.

מיט שמעון׳ען פלעג איך געוועהנליך אַרויסגעהן אין דער צייט שפּאַצירען אויפ׳ן וואַל, אָבער פון נאָך זיין טויט געה איך זעהר זעלטען. ווען די קינדער זענען געוועזען יונגער, פלעג איך נאָך אָפט געהן מיט זיי. אָבער איצט דאַרפען זיי מיך נישט האָבען, און מיר דוכט זיך, אַז ווען איך וועל איצט געהן מיט זיי, וועל איך זיי שטערען.

זאַלקינד.

אַה!

רחל.

איך ווייס נישט — אַזוי מיין איך. מיר זענען פאָרט צוויי־

וועלטען. איך—איין אונטערגעהענדיגע וועלט, זיי — אַ וועלט, וועלכע האַלט אין ווערען. און זיי זענען דאָך אַ סך ווייטער פון מיר. אַמאָל האָט זיך מיר געדוכט, אַז איך וועל געהן מיט זיי שריט ביי שריט, און איצט זעה איך, אַז עס זענען פאַר-האַן זאַכען, אין וועלכע איך קאָן זיי בשום אופן נישט בעגריי-פען. אין מיין צייט בין איך געוועזען פון די פאָרגעשריטענס-טע, איצט בין איך פון די לעצטע.

(שווייגען).

ר ח ל.

נאַ, און איהר זענט מיר אויך אין דער שבת-פאַרנאַכטי-גער שטימונג.

ז אַ ל ק י נ ד.

יאָ, אַ ביסעל.

ר ח ל.

דערצעהלט עפּיס גאָר.

ז אַ ל ק י נ ד.

איך האָב ליעב צו הערען.

ר ח ל.

(שמייכעלט).

הם, איך האָב עס גאָר פערגעסען.

(שווייגען).

זאַלקינד

(שפּאַרט ויך אָן מיט אַ האַנד אָן בופעט, אויפגערעגט).

נאָר אַז איהר ווילט, וועל איך אייך דערצעהלען אַ מעשה. (שווער עטעמענדיג) איך האָב אייך זי שוין לאַנג... שוין לאַנג געוואָלט דערצעהלען.

רחל

(קוקט איהם אָן גאַנץ פערוואונדערט).

זאָל איך אפשר הייסען אָנצינדען די לאָמפּ?

זאַלקינד

(אַ ביסעל געררייצט).

צו וואָס? עס איז דאָך נאָך זעהר העל. (נעלאַסען, מיט אַ אַ שמייכעל). און אַזוי איז טאַקע בעסער. ווי איהר זאָגט, בין איך איצט אויך אין דער שבת-פאַרנאַכטיגער שטימונג.

(שווייגען).

רחל

(קוקט איהם אַלץ אָן שטאַרק פערוואונדערט און זאָגט מיט אַ נישט פעסטער שטימע)

נו, דערצעהלט-זשע די מעשה.

זאַלקינד.

ה-ה-ה, יאָ-אָ — אַמאָל זענען געווען צוויי שותפים — — אין זייער קינדהייט זענען זיי געוועזען חברים, און אַז זיי זענען אויסגעוואַקסען, האָבען זיי חתונה געהאַט און אָנגעהויבען פיהרען געשעפטען, זענען זיי געוואָרען שותפים. עהרליכע, גוטע, טרייע שותפים.

רחל

(ווערט אונרוהיגער און אונרוהיגער, וויל עפּיס זאָגען, פערכאַפּט זיך און הוסט בלויז אָב).

הם-ם!

זאַלקינד.

דערנאָך איז איין שותף געשטאָרבען און געלאָזען אַיין אלמנה. און אין אַ צייט אַרום איז געשטאָרבען ביי דעם אַנדערן שותף די פרוי... (ער רעדט אַלץ שווערער און סטאַרעט זיך צו שמייכלען). די אלמנה און דער אלמן זענען שוין ביידע נישט געוועזען קיין יונגע קינדער... דער אלמן — אַ יאָהר פופציג, די אלמנה — אַ יאָהר פינף און פערציג —

רחל.

ווייסט איהר, איך וועל דאָך אָנצינדען די לאָמפּ. (שטעהט אויף און געהט אָנצינדען די הענג-לאָמפּ; דערביי קוקט זי אויף איהם מיט אַ פּרובענדען בליק).

זאַלקינד

(שמייכעלט פערלעגען).

איצט קאָן איך, דאַכט זיך, מעהר נישט דערצעהלען אויך?

רחל.

יאָ, איצט קאָנט איהר נישט דערצעהלען אויך.

זאַלקינד.

ווייסט איהר שוין די מעשה?

רחל.

איך ווייס זי זעהר גוט.

זאַלקינד.

נו, איז וואָס וועט איהר זאָגען?

רחל.

(עסק'ט זיך מיט דער לאָמפּ. שווייגט).

זאַלקינד.

(קוקט איהר נאָך).

רחל

(ענדיגט מיט דער לאָמפּ).

קודם-כל — גוט-וואָך אייך.

זאַלקינד.

אַ גוט וואָך, אַ גוט יאָהר.

רחל.

איצט זעצט אייך און מיר וועלען ריידען.

זאַלקינד.

(בלייבט שטעהן).

רחל

(געהט און מאַכט צו שטאַרקער די פאָרנטסטע טהיר).

נו, איז ווילט איהר וויסען, וואָס איך וועל זאָגען? — איך וועל זאָגען, אַז... אַז צווישען דעם אלמן און דער אלמנה קאָן קיין שידוך נישט זיין.

זאַלקינד.

וואָס איז עפּיס?

רחל.

די אלמנה וויל בלייבען אַיין אלמנה.

זאַלקינד.

(בעוועגט).

נאַ, מיר וועלען אויפהערען צו רעדען אין מעשיות מיט משלים און רעדען דייטליך.

רחל.

אדרבא.

זאַלקינד

(ווארט).

הערט דאָך, רחל. מיר דאַרפען זיך דאָך נישט דערקלע־רען אין ליעבע, פאַלען אויף די קניע איינער פאַר דעם אַנדערן, דאָס פּאַסט שוין עפּיס נישט פאַר אונזערע יאָהרען. נאָר... מנאַ... איך פערשטעה נישט, פאַרוואָס קאָן דער שידוך נישט זיין?

רחל.

ווייל — איך האָב דאָך אייך געזאָגט, ווייל די אלמנה וויל בלייבען אַנ׳אלמנה.

זאַלקינד.

דאָס טאַקע פערשטעה איך נישט, פאַרוואָס?

ר ח ל.

וואונדער איך מיך טאַקע.

ז אַ ל ק י נ ד.

איך פערשטעה עס נישט. אַז מיין דינה איז געשטאָרבען האָט די גאַנצע שטאָדט, אַלע אונזערע בעקאַנטע האָבען גלייך דערפיהלט, אַז אברהם זאַלקינד וועט איצט נעהמען רחל לעווין. וואָרום וואָס קאָן זיין גלייכער?

ר ח ל.

איך ווייס אויך, אַז די שטאָדט האָט אַזוי גערעדט, אָבער...

ז אַ ל ק י נ ד.

וואָרום וואָס קאָן זיין גלייכער? און וואָס מעהר איך האָב אָנגעהויבען צו פיהלען מיין איינזאַמקייט, אַלץ מעהר האָב איך איינגעזעהן, אַז אברהם זאַלקינד וועט נעהמען רחל לעווין. — מיר האָט זיך, מעהר נישט, די צונג נישט געהויבען צו רעדען מיט אייך. אָבער היינט, איך ווייס, עפּיס די גאַנצע שטימונג...

ר ח ל.

דאָס האָט איהר גוט געטאָן, וואָס איהר האָט איינמאָל אַרויסגעזאָגט זיך. איצט וועט איהר וויסען, אַז איהר האָט אומזיסט געגלויבט...

ז אַ ל ק י נ ד.

די לעצטע צייט האָב איך דוקא איינגעלעבט זיך מיט דעם געדאַנק.

רחל.

זאַלקינד, אייך דאַרף איך דאָך קיין סך נישט דערצעה־לען. איהר ווייסט דאָך, ווי איך האָב געלעבט מיט שמעון׳ען, ווי גליקליך, ווי... איהר ווייסט אויך, ווי די קינדער ליעבען איהם, ווי זיי, מען מעג זאָגען, פערגעטערן זיין נאָמען. די גאַנצע זעקס יאָהר נאָך זיין טויט הערט מען ביי מיר אין שטוב נישט אויף צו רעדען וועגען איהם, אַקוראַט ווי ער וואָלט גע־מאַכט אַ ווייטע רייזע, פון וועלכער ער וועט קומען צוריק. און איהר ווייסט אויך, ווי פערבונדען איך בין מיט די קינדער, זיי זענען גוטע קינדער און איך בין נישט קיין שלעכטע מאַ־מע — מיר קאָנען און מעגען זיך ליעבען, אָבער מיר זענען נאָך מעהר פעראייניגט אין דער ליעבע, וועלכע מיר טראָגען צו שמעון׳ען.

זאלקינד.

גוט, איך ווייס עס טאַקע אַליין. אָבער איך זעה דאָך נישט איין... אַך, מיר איז נאָר קיינמאָל נישט איינגעפאַלען, אַז איהר זאָלט קאָנען זאָגען ניין. וואָרום וואָס? אין דער אמת׳ן טאַקע, וואָס? מיר זענען ביידע נישט קיין יונגע קינדער, מיר קאָנען זיך ביידע זעהר גוט, איהר ווייסט אויך, ווי איך האָב געלעבט מיט מיין דינה׳ן... וואָס בין איך דען אויסען מיט מיין שדכנ׳ען זיך צו אייך? איך וויל נישט זיין איינער אַליין צו די עלטערע יאָהרען. — רחל, איבערלעגט אייך נאָר. מען ווערט עלטער, נישט יונגער, און אויף דער עלטער צו זיין אַליין...

רחל.

איך האָב מיינע קינדער.

זאַלקינד.

אַך, וואָס! איך האָב אויך קינדער, און אָט בין איך דאָך!

אַליין. וואָס האָב איך פון מיינע קינדער? סאמואיל איז אין פעטערבורג, איליאַ אין אַמעריקאַ, ליזאַ אין מינסק, דער — דאָרט, די — דאָרטען. און ווי איהר ווייסט, וועל איך נאָך דאַרפען אַרויספאָהרען פון דאַנען און בעזעצען זיך אין יעקאַטערינאָסלאַוו, בלייב איך אפילו אָהן אַ קרוב און אָהן אַ גואל.

רחל.

און איך האָף צו זיין אַ גוטע באָבע.

זאַלקינד.

איהר רעדט גאָר ווי אַ קינד, רחל. אויף מיין וואָרט, איהר רעדט גאָר ווי אַ קינד.

רחל.

פאַרוואָס מיינט איהר, אַז איך רעד ווי אַ קינד? איך ליעב מיינע קינדער, איך וועל ליעבען זייערע קינדער, מיין לעבען וועט אויסגעפילט ווערען מיט... (עס קלינגעלט אין פאָרצימער). עס קלינגעלט. דאָס מוזען זיי קומען. וועלען מיר מעהר נישט רעדען וועגען דעם.

זאַלקינד.

איך דאַרף סיי-ווי-סיי גלייך אַוועקגעהן.

רחל.

וואָס, איהר זענט ברוגז?

זאַלקינד.

ניין, איך בין נישט ברוגז, איך דאַרף טאַקע אַוועקגעהן.

איך דאַרף זיין אין אַ פּאָר ערטער — ביי ליפשיצ׳ן דאַרף איך זיין. אָבער איך זאָג אייך נאָך אַמאָל, רחל, איבערלעגט אייך. איך זאָג אייך ...

ר ח ל.

נישט מעהר רעדען.

ס אָ נ י אַ

(לויפט אריין. אַ יאָהר אַכטצעהן. אָנגעטון אין דעם קאָסטיום פון אַ גימ-נאזיסטקע. לוסטיג.)

אַ גוט וואָך אייך, רבותי! (וואַרפט אַראָב פון זיך דאָס היטעלע). און היט זיך פאַר מיר, איך בין הונגעריג! איך פליה טאַקע גלייך אין חיה׳ס מלוכה. (זי טאַנצט אַרוים דורך די פאָדערשטע טהיר מיט אַ געשריי): חיה, חיה, ראַטעוועט!

ר ח ל.

אַ שטיפערין!

ז אַ ל ק י נ ד.

יאָ, יאָ. עס איז גוט, כל זמן די חברה איז יונג און נישט אויסגעגעבען.

ר ח ל.

און וואָס איז נאָכדעם? ווענינ פערגניגען?...

ז אַ ל ק י נ ד.

אַך, רחל, רחל, סיידען איהר קענט דאָס לעבען נישט.

סאָניאַ

(קומט צוריק מיט אַ פולען מויל און אַ טאַץ אין האַנד).

מאַכט אַ וואַרע, מאַכט אַ וואַרע! (שטעלט אַוועק אויפ'ן טיש דעם טאַץ, אויף וועלכען עס שטעהען טעלער מיט הוהן און חלה און קאָמפּאָט. זי וואַרפט זיך אויף אַ שטוהל און עסט אין איין איילעניש, שטיפעריש).

רחל.

עס דאַך נישט אַזוי, דו קאָנסט דיר נאָך...

סאָניאַ

(מיט אַ פולען מויל).

אַך, וואָס ווייסט דו, וואָס ווייסט דו, וואָס פאַר אַ הונגער איך האָב! דאָרעצקאַיאַ און עפּשטיין האָבען מורא געקראָגען מיט מיר צו געהן, איך זאָל זיי נישט אויפעסען.

זאַלקינד.

נאַ, און איך וועל איצט אַוועקגעהן.

רחל.

וואָס אלייט איהר ווירקליך?

זאַלקינד.

אָבער ווירקליך, איך דאַרף זיין ביי ליפשיצ'ן. (קוקט אויף זיין זייגער). און עס איז שוין נישט פריה אויך. שוין נאָך ניין. נו, אַ גוטע וואָך, און אַ גוטע נאַכט אייך!

רחל.

אַ גוטע וואָך אייך! (בעגלייט איהם ארויס).

סאָניאַ

(שרייט, אַריינגעטון אין עסען).

אַ גוטע וואָך אייך! (טענצעלט אונטער אויפ׳ן שטוהל און עסט ווי פריהער אין איילעניש).

רחל.

(קומט צוריק אַריין און איז פערטראַכט).

סאָניאַ.

(קוקענדיג אין טעלער און עסענדיג).

איז אַבראַם מאָאיסעיעוויטש נישט געוועזען אַ ביסעל אָנ־געבלאָזען?

רחל.

פון וואָס האָסטו עס געזעהן?

סאָניאַ.

און דו ביסט מיר אויך עפּיס...

רחל.

דיר חלומ׳ט זיך עפּיס.

סאָניאַ.

אָך, אַ מין הונגער! — — אַ נס, וואָס מיר וואוינען אַזוי נאָהענט פון בולוואַר, אַ ניט וואָלט איך גאָר אַהיים נישט דער־גאַנגען.

רחל.

פאַרוואָס האָסטו עפּיס געלאָזען אַזוי איבערחלש׳ן דאָס הארץ?

סאָניאַ.

מאַמע, מאַמע! דו רעדסט מיר עפּיס... (עס קלינגעלט שטארק)

רחל.

נאַ-נו, ווער רייסט דאָס אַזוי דאָס גלעקעל? (געהט צו דער טהיר און קוקט אריין אין קאָרידאָר).

מישאַ

(זינגט שוין אין קאָרידאָר א פרעהליכען מארש, שפּרינגט אריין, כאפּט ארום רחל'ען און לאָזט זיך מיט איהר דרעהען).

מאַמינקא, מאַמאָטשקאַ! מאַמאָטשקאַ, מאַמינקאַ!

רחל.

מישאַ — מישאַ... מיט רחמנות... וואָס איז עס אַזוינס געשעהן?

סאָניאַ

(שטאָפּט אָן דאָס מויל און שפּרינגט צו).

נאַ, נעהם מיך, נאַ, נעהם מיך!

מישאַ

(כאפּט זי אויך ארום און דרעהט זיך מיט זיי ביידען).

מאַמינקאַ, איך בין גליקליך! סאָניאַ, איך בין גליקליך!

רחל.

ביסטו טאַקע געוואָרען ערשטער בוכהאַלטער אין באַנק?

מישאַ.

וואָס בוכהאַלטער? ווען בוכהאַלטער? אַך, מאַמאָטשקאַ,

איך בין גליקלוך! איך בין...

סאָניאַ.

פערליעבט...

מישאַ.

און געליעבט!

סאָניאַ.

און דאָס איז מאַניאַ וואָל!

מישאַ

(כאַפּט זי טאַנצען).

און דאָס איז מאַניטשקאַ! (בלייבט שטעהן נעבען רחל'ען און האַלט נאָך סאָניע'ן). זי איז היינט אַוועקגעפאָהרען קיין פעטער-בורג, אָט איצט טאַקע... אויף אַ פּאָר וואָכען צו גאַסט. און דאָ,. און דאָ... און דאָ... איך ליעב זי דאָך שוין אַזוי לאַנג! בין איך היינט אַרויס מיט דער שפּראַך. (טאַנצט מיט סאָניא'ן).

רחל

(אונרוהיג).

וואַרט דאָך, קינדער. איך וויל דאָך אויך וויסען. וועמעס וואָל איז די מאַניאַ?

מישאַ

(טאַנצענדיג).

פּסח וואָל'ס טאָכטער. מאַמאָטשקאַ, מיין מאַניאַ איז...

סאָניאַ.

אַ פּרעלעסט! יעי באָגו, פּרעלעסט.

מישאַ.

עס איז צו וואָכעדיג צו ליבען זי מיט אַלע ווערטער! — אָבער, מאַמע, איך בין גליקליך! איך פיהל מיך עפּיס שטאַר־קער, בריי־טער, פולער — מיינע אָדערן קלאַפּען מיט אַזאַ קראַפט. און איך פיהל מיך עפּיס... מיר דוכט, אַז אין דער מינוט וואָלט איך געקאָנט פּערפאַסען אַ שיר השירים. — איך בין גליק־ליך, מאַמע! (ער נעהמט זי אַרום און קוּשט זי). מאַמע, אָבער דו ביסט דאָך עפּיס אַזוי קאַלט! — ביסטו עפּיס אונצופרידען.

רחל.

יאָ, מיין זוהן!

מישאַ.

מיט וואָס?

סאָניאַ.

טאַקע, מיט וואָס?

רחל.

מיט... מיט פּסח וואָל׳ס טאָכטער.

מישאַ.

דו קענסט זי דאָך גאָרנישט?

רחל.

איך קען איהר טאַטען און איך קען איהר מאַמען.

מ י ש אַ.

און איך קען נישט איהר טאַטען און נישט איהר מאַ-
מען. — מיך געהען איהרע עלטערן נישט אָן.

ס אָ נ י אַ.

דיר געפעלט נישט דער יחוס?

ר ח ל.

יאָ, קינדער, מיר געפעלט נישט איהר יחוס.

מ י ש אַ און ס אָ נ י אַ.

(שיסען אויס אַ געלעכטער).

מ י ש אַ.

דאָס האָב איך זיך נישט געריכט פון דיר.

ס אָ נ י אַ.

ווירקליך.

ר ח ל.

און איך אויך נישט, נאָר...

מ י ש אַ

(איראָניש).

נאָר?

ר ח ל.

עס זענען פאַרהאַן גרעניצען... ווי זאָל איך אייך זאָגען,

קינדער... עס טרעפט אַמאָל, אַ מענש, וועלכער קאָן רוהיג קו-
קען אויף העסליכע זאַכען, טרעפט אָן אויף אַ העסליכקייט, פון
וועלכער עס הויבט איהם אָן צו עקלען...

סאָניאַ

פוי, מאַמאַ!

מישאַ

(בייז).

דאָס משל האָסטו געמעגט נישט מאַכען אויך!

רחל.

מיין זוהן, איך ווילווירקליך נישט בעליידיגען דיינע
געפיהלען. קאָנסטו דיר נאָר פאָרשטעלען, וואָס פאַר אַ וועהטאָג
עס איז מיר, ווען איך קאָן מיך נישט פרעהען מיט דיין פרייד?

מישאַ.

און איבער וואָס? איבער יחוס!?

סאָניאַ.

טאַקע, מאַמאַ?

רחל.

איך קאָן מיר דאָ גאָרנישט העלפען. — ווייסטו, ווער
איהר טאַטע איז?

מישאַ.

וואָס דאַרף איך עס וויסען?

סאָניאַ

ער דאַרף עס גאָרנישט ווייסען.

רחל.

פסח וואָל איז געוועזן אַ כאָריסט אין פּעטערבורגער טעאַטער. ער האָט געלעבט פון ברויט מיט ציבעלעס און זיין געהאַלט פלעגט ער אַוועקלייגען די אַקטיאָרען און כאָריסטען אויף פּראָצענט. ער האָט געשינדען פון זיי די הויט. ער האָט גענומען פון זיי די שרעקליכסטע פּראָצענטען. די אונגליקליכע, וועלכע זענען אַריינגעפאַלען אין זיינע הענד, פלעגען זיך דערפאַר נוקם זיין אָן איהם אין אַזעלכע אָפּערעס, וואו עס קומען פאָר געשלעגען. זיי פלעגען איהם שלאָגען מכות רצח, אַ האַלבטויטען פלעגט מען איהם אַראָבטראָגען פון דער סצענע, און די צייטונגען — די אַנטיסעמיטישע — פלעגען אויף מאָרגען זיין מיט איהם פול. ביז מען האָט איהם אַרויסגעטריבען פון טעאַטער און אַרויסגעשיקט פון פּעטערבורג...

מישאַ

(וועלבער האָט זיך די גאַנצע צייט געוואָרפען און געוואָלט איהר איבעררייסען).

אָבער צו וואָס דערצעהלסטו עס מיר? צו וואָס דאַרף איך עס ווייסען? איך געה נישט טון אַ שידוך — איך ליעב, בין געליעבט און בין גליקליך! איך וועל דיר בעסער דערצעהלען, וואָס מאַניטשקאַ איז.

סאָניאַ.

צַך, קאַקאַיאַ אַנאַ פּרעלעסט!

רחל.

דו פרעגסט דאָך ביי מיר, פאַרוואָס איך בין אונצופרי-

דען? דערצעהל איך דיר.

מ י ש אַ.

וואָס אַרט ד י ך, ווער איהר טאַטע איז?

ר ח ל.

איך וועל דיר דערצעהלען ווייטער, וועסטו מיך אפשר פערשטעהן.

מ י ש אַ.

אַך!

ר ח ל.

זוהן מיינער, איך וויל ביי דיר דיין גליק נישט אַוועק-נעהמען, און איך פאָדער פון דיר נישט, דו זאָלסט אויפהערען צו ליעבען. איך ווייס זעהר גוט, אַז דאָס איז אַנ'אונמעגליכ-קייט. נאָר איך וויל, אַז דו זאָלסט מיך ריכטיג פערשטעהן. הער מיך נאָר רוהיג אויס. — ווייסטו, אַז פסח וואָל'ס פרוי הייסט אין שטאָדט דבורה די דינסטציוכע?

מ י ש אַ.

נו, איז וואָס?

ס אָ נ י אַ.

אַך, מאַמאַ!

ר ח ל.

זי האָט מיידעלוויז געדיענט. אָבער ביי יודען דיענען

זעהר אָפט מיידלעך פון זעהר לייטישע הייזער און זעהר איי-דעלע קינדער — די דבורה איז געבליבען אַ דיענסט אפילו אין איהר רייכקייט.

מישאַ.

מאַניטשקאַ איז אַ דימענט!

סאָניאַ.

טשודנאַיאַ דיעװאושקאַ!

רחל.

דער עיקר אָבער איז דאָס, אַז זי האָט געדיענט מיידעל-װײז ביי מיינע עלטערן אין הויז.

מישאַ.

אַהאַ, שטעהט דיר דאָס נישט אָן!

רחל.

און מיר האָבען זי אַרויסגעטריבען, װײל מיר האָבען זי געכאַפּט גנב׳ענען... איך בין דעמאָלט געװעזען אַ צװעלף-דריי-צעהן-יעהריג מיידעל, זי — אַ יאָהר אַכצעהן, און איך בין נאָכ-געלאָפען נאָך איהר און געשריען: גנב׳טע! גנב׳טע! גנב׳טע!

מישאַ.

און דאָס קאָנסטו נישט פערגעסען איהר טאָכטער!

רחל.

מיידעלװײז האָט זי צװיי מאָל געהאַט... װער װײסט, אפשר...

מ י ש אַ

(אויסער זיך).

מאַמאַ, דאָס זאָלסטו נישט זאָגען! דאָס איז נידריג, פוי!

ס אָ נ י אַ.

פוי, פוי, פוי! ווי קאָנסטו אַזוי בעליידיגען מאַניאַ'ן?

ר ח ל.

איהר האָט מיך ביידע שלעכט פערשטאַנען. איך האָב געוואָלט זאָגען: אפשר האָט זי גע'פטר'ט איהרע קינדער. אין שטאָדט זאָגט מען עס טאַקע עד היום.

מ י ש אַ

(געהט אום הין און צוריק אויפגערעגט).

מיר איז אַלץ איינס.

ר ח ל.

איך פרעג מעהר נישט ביי אייך, קינדער, קאָנט איהר דען נישט פערשטעהן מיין לאַגע? איך שטעל דיר נאָך נישט די די פאָדערונג: קלויב אויס צווישען איהר און מיר...

מ י ש אַ

(הארט).

אַ דאַנק דאַרף מען דיר זאָגען.

ר ח ל.

(בעטריבט, קוקט איהם נאָך, דערנאָך גיט זי אַ פיהר מיט דער האַנד איבער די אויגען, שטערן און האָר און זיפצט אָב).

ה-ה-הם!... איך וויל בלויז, איהר זאָלט פערשטעהן מיין

לאַגע. נישט טרעפען זיך מיט די מענשען, נישט רעדען מיט זיי און נישט געהן צו זיי — וועל איך נישט קאָנען, ווייל דער-מיט וועל איך זעהר שטאַרק בעליידיגען דיין מאַניאַ׳ן. און ווי-דער: רעדען מיט זיי און געהן צו זיי און מאַכען דערצו נאָך אַ פריינדליך פנים, ווערליג איך קאָן די מענשען נישט ליידען ווי די שפינען און האַלט זיי פאַר די נידריגסטע ברואים, איז פאַר מיר אַ צו-שווער לייענען. איך וועל דאָס קיינמאָל נישט קאָנען ברייננגען איבער מיר.

מ י ש אַ

(הארט).

איז וואָס ווילסטו?

ר ח ל

(פערדריסליך).

מישאַ, זיי דאָך נישט אַזוי גראָב, (ואנפטער) איך וויל דאָך פון דיר גאָרנישט.

מ י ש אַ.

דו פאָדערסט פון מיר נישט, איך זאָל מיך אָבזאָגען פון מאַניאַ׳ן, אָבער וואָס איז דער תוכן פון אַלע דיינע רייד?

ר ח ל.

דאָס טיעפע בעדויערן פון אַ מוטער, וועלכע קאָן זיך נישט פרעהען מיט דער פרייד פון איהר קינד.

ס אָ נ י אַ.

איבער אַ נאַרישקייט!

ר ח ל.

וואָס זאָל איך טון, קינדער? איך קאָן פון מיין הויט נישט אַרויסקריכן.

מ י ש אַ.

אָבער דאַן ביסטו נישט בעסער ווי אַנ'אַנדער מאַמע.

ר ח ל.

עס איז מעגליך. אין דעם פונקט בין איך נישט מאַמע, נאָר מענש.

מ י ש אַ.

נאַ... (געהט אום נערוועז). איך בין געלאָפען אַהיים מיט אַלע כחות, איך האָב געוואָלט אויף גיך צוטיילען זיך מיט מיין גליק... און דאָ האָסטו דיר!

ר ח ל

(גערירהט).

מיך פערדריסט עס נישט ווייניגער ווי דיך.

מ י ש אַ.

ווען דיך וואָלט עס אַזוי פערדראָסען, וואָלסטו פערגעסען אָן דעם גאַנצען יחוס און דערפון גאָר קיין רייד נישט געמאַכט.

ר ח ל

(בעליידיגט און גערייצט).

בין איך אַ שלעכטע מאַמע.

(שווייגען).

רחל

(ווערט מעהר נערוועז, הויבט זיך אָן אַרומצוקוקען אויף איהר אָרט און באַראַבאַנעט מיט די פינגער. מיט אַ ציטערדיגען קול און נערוועזען שמייכעל).

ווייסט איהר, קינדער—איצט האָב איך וואָס צו דערציעהלען. הע-הע... אַבראַם מאָאיסעיעוויטש שדכנ'ט זיך צו מיר.

סאָניאַ

(הויבט אויף איהר בליק אויף רחל'ען מיט איין אָפענעם מויל).

מישאַ

(בלייבט שטעהן און קוקט זיך איין אין רחל'ען).

נו, און דו?

רחל.

איך האָב איהם נאַטירליך אָבגעזאָגט.

מישאַ און סאָניאַ

(עטעמען פרייער אָב).

מישאַ

(הויבט אָן ווידער ארומצוגעהן).

איך דענק אַזוי.

סאָניאַ.

אָט דאָס האָב איך גלייך בעמערקט, אַז ער איז עפּיס געוועזען אָנגעבלאָזען.

מ י ש אַ .

אָבער פון אַבראַם מאַאיסעיעוויטש׳ן איז עס נישט שען.

ר ח ל.

פאַרוואָס?

מ י ש אַ.

פאַר דאָס! פאַרוואָס? דעם טאַטענס בעסטער פריינד...

ר ח ל.

מילא?

מ י ש אַ.

און ער ווייסט גאַנץ גוט, ווי מיר לעבען צוזאַמען...

ר ח ל.

ווי מיר האָבען געלעבט צוזאַמען...

ס אָ נ י אַ

מאַמע, וואָס איז עפּיס מיט דיר?

מ י ש אַ

(האַרט).

וואָס ווילסטו דערמיט זאָגען?

ס אָ נ י אַ

(ווייגערליך).

איך הויב שוין אָן מורא צו האָבען פאַר היינטיגען אָוועָנד.

רחל.

וואָס איז דאָ פאַרהאַן וואָס מורא צו האָבען, קינדעניו? דער אָוועגד איז דאָך אַגאַנץ לוסטיגער. דיין ברודער האָט געפּו-נען זיין גליק, און דיין מאַמע... (בעהאלט דאָס געוויכט אין די הענד).

סאָניאַ

(מיט שרעק).

מאַמאַ!

מישאַ

(שפּרינגט-צו מיט שרעק).

מאַמאַ!

רחל

(געפּאַסטער).

יאָ, קינדער, איך האָב איצט חרטה געקראָגען, וואָס איך האָב אָבגעזאָגט אַבראַם מאַאיסעיעוויטש'ן, און איך וועל דאָס איהם זאָגען.

מישאַ און סאָניאַ.

מאַמאַ!

רחל.

יאָ, קינדער, איך בין געוועזען מוטער און פרוי און האָב דעם מענש אין מיר פערגעסען. איצט האָסטו אַליין, מישאַ, דערמאָהנט מיך, אַז איך בין אַ מענש.

מישאַ

(איראָניש).

און דערפאַר ווילסטו חתונה האָבען.

ר ח ל.

(בעליידיגט).

פוי! ווען דו וועסט אַזוי רעדען, וועל איך מיט דיר מעהר נישט רעדען.

ס אָ נ י אַ

(לעגט אוועק דעם קאָפּ אויף דער האַנד און צעוויינט זיך).

פּאַפּאַ! פּאַפּאַ! פּאַפּאַ!

ר ח ל.

אַבראַם מאַאיסעיעוויטש האָט געזאָגט, אַז ער האָט מורא צו זיין אַליין און איינזאַם אויף דער עלטער. איך האָב איהם געענטפערט, אַז איך האָב מיינע קינדער. איצט זעה איך איין, אַז איך וועל אפשר דאַרפען זיין נאָר אַ זעלטענער גאַסט ביי מיינע קינדער.

מ י ש אַ.

און דו האָסט שוין בעשלאָסען, אַז דו וועסט דאַרפען ביי מיר זיין אַ זעלטענער גאַסט?

ר ח ל.

וואָס דען, נאַרעלע? אודאי.

ס אָ נ י אַ.

און איך, וואו בין איך?

ר ח ל.

וואָס ווייס איך? פּסח וואָל האָט אפשר אַ זוהן אויך? אָדער קנאַפּ וואָל'ס זענען דאָ?

מ י ש אַ

(נערוועז).

און אויף דעם סמך דאַרפסטו אויך אויף גיך כאַפּען און חתונה האָבען?

ר ח ל.

פאַר מיר איז עס גענוג סמך.

מ י ש אַ.

און דאָס איז דיין גאַנצע ליעבע צום טאַטען?

ר ח ל.

אין דער הינזיכט דאַרפסטו מיר געוויס קיין פאָרוואורף נישט מאַכען. דאָס וויסטו גוט.

ס אָ נ י אַ

(ווידער אוועקלעגענדיג דעם קאָפּ אויף די הענד).

פּאַפּאַ! פּאַפּאַ! פּאַפּאַ!

ר ח ל.

אַבראַם מאָאיסעיעוויטש ליעבט אויך אייער פאָטער. זיהר מעגט זיין זיכער, אַז די ליעבע צום טויטען וועט אונז...

ס אָ נ י אַ

(פאַלט צו איהר צו).

מאַמאַ, מאַמאָטשקאַ, טו דאָס נישט, זיי מיט אונז. מיר האָבען דאָך אזוי אייניג געלעבט און מיר וועלען ווייטער אויך אַזוי לעבען.

רחל.

מיט אַ שעה צוריק האָב איך אויך אַזוי געגלויבט. איצט גלויב איך שוין נישט מעהר.

מישאַ.

אַך, דאָס איז ביי דיר אַ קאַפּריז.

רחל.

איך האָב קיין קאַפּריזען נישט.

מישאַ

(זעהר אויפגערעגט).

טאָ זאָג איך דיר, מאַמאַ, אַז ... (שרייט אויס) סיידען, דו ווילסט מיך נישט האָבען פאַר אַ זוהן!

סאָניאַ

(דורך טרערען).

יאָ, יאָ, יאָ. סיידען דו ווילסט אונז נישט האָבען פאַר קיין קינדער!

מישאַ.

אין דעם מאָמענט, ווען דו ווערסט מאַדאַם זאַלקינד, הערסטו אויף צו זיין אונזער מוטער.

רחל.

דאָס סטראַשעסטו מיך?

מישאַ.

ניין, דאָס וועט אַזוי זיין.

סאָניאַ.

יאָ! דאָס וועט זיכער אַזוי זיין.

רחל.

איז דער טויטער טאַטע אייך טייערער ווי די לעבעדיגע מאַמע?... נאָר איך פערגין עס איהם פון גאַנצען האַרצען... אָבער איצט מוז איך חתונה האָבען פאַר אַבראַם מאָאיסע-יעוויטש׳ן.

מישאַ.

איצט מוזטו? דאָס איז צו קלוג פאַר מיר.

רחל.

ווייל איך האָב מיינע קינדער סיי-ווי-סיי פערלאָרען. איצט האָב איך ערפאַהרען, אַז איהר האָט געליעבט אין מיר נישט די מוטער, נאָר אייער טאַטענס ווייב.

מישאָ.

נישט אמת!

סאָניאַ.

נישט אמת, נישט אמת, נישט אמת!

רחל.

בקיצור, קינדער... עס בלייבט, ווי איך האָב בעשלאָסען.

מישאַ

(העכסט אויפגערעגט).

אָבער דאַן בלייבט עס, ווי מיר האָבען בעשלאָסען.

סאָניאַ.

יאָ, יאָ, יאָ.

רחל.

קינדער!

מישאַ.

מיר ווילען נישט, דו זאָלסט ווערען מאַדאַם זאַלקינד. מיר וועלען אויף דערויף קוקען, ווי דו וואָלסט פעראַטען דעם פאָטער.

רחל.

מישאַ!

מישאַ.

איך רעד מיט דיר אָפען...

סאָניאַ.

מאַמאָטשקאַ, זאָג, אַז דו וועסט עס נישט טון.

רחל

(שמייכעלט און שאָקעלט מיט'ן קאָפּ).

סאָניאַ.

ניין, האַ, מאַמאָטשקאַ? זאָג דאָך, ניין?

רחל

(שמייכעלט).

מיר דוכט, אַז איך וועל עס געוויס טון.

מישאַ

(העכסט אויפגערעגט).

נו, איז גוט! האָב דיר דיין אַבראַם מאָאיסעיעוויטש'ן, ווען ער איז דיר אַזוי טייער. מיך ווערסטו שוין מעהר נישט האָבען.

סאָניאַ.

און מיך אויך נישט...

רחל

(ביטער).

אַז אייך איז ליעב, איז מיר ניחא.

סאָניאַ.

האָסט מסתמא גאָר קיינמאָל נישט ליעב געהאַט דעם טאַטען.

רחל

(שמייכעלט ביטער).

מישאַ.

נו, איז גוט. קום, סאָניאַ, מיר בלייבען נאָך גרעסערע יתומים.

רחל.

קינדער!

מישאַ.

קום, סאָניאַ!

ר ח ל.

קינדער!

מ י ש אַ

(פיהרט אַרויס דורך דער הינטערשטער טהיר די שטאַרק-וויינענדיגע סאָניא).

ר ח ל

(ברעכט אויס אין אַ געוויין).

קינדער, קינדער, קינדער!...

(פאָרהאַנג).

צווייטער אקט.

אין זעקס יאָהר אַרום. — דאָסזעלבע צימער, כמעט דאָסזעלבע מעבעל. די סאָפע איז אַ נייע; אונטער'ן טיש ליעגט אַ טע-פּיך, אויפ'ן טיש אַנ'אַנדער טישטוך; איבער'ן טיש אַ גאַז-לאָמפּ. אויפ'ן טיש בלומען. — פאַרנאַכט אין אַ שפּעט זומער-טאָג. סיאָמקע, אַ יונגעלע פון אַ יאָהר 4—5, לויפט אַרום איבער'ן צימער, רייטענדיג אויף אַ פערד, וואָס איז אַרויפגע-שטעקט ביים עק אויף אַ לאַנגען שטעקען, און פּאַטשט מיט אַ בייטש. זעלדע נעהמט אַרויס פון בופעט אַ טישטוך און דעקט דעם טיש.

זעלדע.

שפּרינג דאָך נישט אַזוי. וועסט אויפוועקען די טיאָטיע.

סיאָמקע

(שפּרינגט נאָך שטאַרקער).

טפּררררו! טפּררררו. טפּררררו!

זעלדע.

וועסט דו אויפהערען?

סיאָמקאַ.

מיין פערד איז זיך פונאַנדערגעלאָפען, איך קאָן עס נישט אָבשטעלען.

זעלדע.

וועל איך איהם דיר אָבשטעלען. איך וועל איהם ביי דיר גאָר אָבנעהמען.

סיאָמקע.

יאָ, ער בייסט זיך, פרוב נאָר צוגעהן. (שפרינגט צו צו זעלדען), מאָ, מאָ, מאָ!

זעלדע.

טיאָטיע סאָניע איז קראַנק, זאָלסט נישט אַזוי רוישען.

סיאָמקע

(שטילער).

טפררררו! טפררררו! טפררררו!

זעלדע.

געה גאָר אין גאָרטען צו דער מאַמען. געה.

סיאָמקע

(שפרינגט ארויס).

מצצצ, נאָ, נאָ!

זעלדע.

וועט זיין אַ ביסעל שטילער. דול קאָן מען פון איהם ווע-

רען. (דעקט דעם טיש, צושטעלט טעלער, מעסער, גאָפּעל. — עס קלינגעלט, זי גיט אַ קוק אויף דעם קליינעם וועקער, וועלכער שטעהט אויפ'ן בופעט, און רעדט אַרוים אונטער'ן נאָז, פערוואונדערט): דער בעל־הבית? לויפט עפענען די טהיר און געהט באַלד צוריק אַריין מיט רחל'ען און קוקט אויף איהר מיט אַ פאַרשענדען בליק).

רחל

(שטאַרק געעלטעערט, אין אַ דאָלמע, מיט אַ רייזע־טעשעל איבער די פּלייצעס, רעדט קוים באַפּענדיג דעם אָטעם).

וואָס מאַכט סאָניע?

זעלדע

(בעטראַכט זי, פערדעכטיג).

ווער זענט איהר?

רחל.

וואָס איז דאָ עפּעס אַזוי שטיל? טוט אַ טובה, זאָגט, וואָס מאַכט סאָניע?

זעלדע.

די באַרישניע איז שוין געזונד. זי געהט אַראָב פון בעט.

רחל

(אויפּעטמענדיג).

גאָט זיין דאַנק!

זעלדע

(ווי פריהער).

ווער זייט איהר?

ר ח ל

(שפארט זיך אָן אָן בופעט, טריקענט זיך די אויגען).

ז ע ל ד ע

(דערשראָקען).

נאָט אייך אַ שטוהל.

ר ח ל

(ווי פריהער).

איז זי לאַנג קראַנק געוועזען?

ז ע ל ד ע.

אַ וואָכען זעקס.

ר ח ל.

געפעהרליך קראַנק?

ז ע ל ד ע.

פששש, אַלץ הייסט קראַנק. אַ טיפוס, אַזאַ שרעקליכער טיפוס. מען האָט פון איהר לעבען נישט געהאַלטען.

ר ח ל

(טריקענט זיך די אויגען, מיט אַ ציטעריגער שטימע).

ווען איז געוועזען דער קריזיס?

ז ע ל ד ע

(בעאָבאַכטענדיג).

שוין באַלד צוויי וואָכען.

ר ח ל.

גאָט זיי דאַנק!

זעלדע

(מיט אַ פריינדליכען שמייכעל).

זעהט, קרוינעלעך, איך פרעג...

ר ח ל.

וואָס מאַכט זי איצט?

זעלדע

(ווידער קוקענדיג מיט אַ פאַרשענדיגען בליק און ציהענדיג די ווערטער).

איצט שלאָפט זי. — זאָל איך זי וועקען? אָדער זאָל איך אַריינרופען די בעל-הבית'טע פון גאָרטען? זעהט, ווי בלייך איהר זענט! — איז אייך עפּעס נישט גוט? ברענגען אייך אַ גלאָז וואַסער?

רחל

(שטיל).

ברענגט אַ ביסעל וואַסער.

זעלדע

(געהט ארויס, נישט אראָבנעהמענדיג פון איהר איהרע פערוואָרגטען און דערשראָקענעם פאַרשענדיגען בליק).

רחל

(הויבט אָן ארומצוקוקען זיך, מאַכט עטליכע שריט און קוקט זיך ווידער ארום).

זעלדע

(קומט אריין מיט א גלאז וואסער אויף א קליינעם טעצעל).

רחל

(בעקוקט אלץ וויטער ; קרעבצט).

זעקס יאָהר! זעקס יאָהר!

זעלדע.

ווילט איהר נישט דאָס וואַסער?

רחל.

איהר קאָנט אַוועקשטעלען.

זעלדע

(גיט א פיהר מיט די אקסלען און שטעלט אוועק דאס וואסער אויפ'ן טיש).

רחל

(בעקוקענדיג).

זעקס יאָהר, זעקס יאָהר.

זעלדע.

זענט איהר נישט די...?

רחל

(אריינקוקענדיג אין זאל, מיט ציטערן).

וואו איז דאָס צווייטע בילד?

זעלדע

וואָס פאַר אַ צווייט בילד?

רחל.

דאָ, נעבען דעם בילד איז געהאָנגען אַ צווייט בילד, פון אַ פרוי.

זעלדע.

איך ווייס נישט. זינט איך בין דאָ, איז שטענדיג געהאָנגען אויף דער וואַנד נאָר איין בילד. דאָס איז דאָך דעם בעל-הבית׳ס טאַטע.

רחל

(מיט אַ טיעפען טרויער).

און די מאַמען האָט מען אַראָבגענומען. — זענט איהר שוין לאַנג דאָ?

זעלדע.

זינט סיאָמקע איז געבוירען געוואָרען. איך בין דאָך געוועזען זיין אַם. דאָס איז שוין באַלד פינף יאָהר.

רחל

(ווי פריהער).

פערוואָרפען די מאַמען. — הענגט ערגיץ נישט דאָס צווייטע בילד?

זעלדע

(אויסווייכענדיג).

ערגיץ ני... ביי דער באַרישניע ערגיץ...

רחל

(מיט א ביטערן שמייכעל).

ביי — דער — באַרישניע — ערגיץ . . . (פּאַסט זיך, פרעהליך).
און איהר זענט געוועזען סיאַמקע׳ס אַם? ווי זעהט ער אויס?

זעלדע.

אָט, איהר וועט איהם זעהן. אַ גרויסער בחור׳עץ געוואַ-רען. און אַ שרעקליכער שטיפער. ער מאַכט מיך קראַנק, מאַכט ער מיך. און שען איז ער, אַז מען קאָן זיך אין איהם נישט איינקוקען

רחל

(וואַכט אין איהר רייזע-טעשעל).

אויב איהר זענט סיאַמקע׳ס אַם און ער איז אַ גרויסער בחור׳עץ, קריגט איהר ביי מיר פאָרלויפיג די ערשטע מתנה.

(שפּאַרט איהר אין האַנד איין אַסיגנאַציע).

זעלדע

(נתפעל).

אָ, אַזוי פיעל! — אַ גרויסען דאַנק אייך! — אָבער זעהט, איך פרעג אייך אַלץ און איהר ווילט מיר נישט ענטפערן.

רחל

(מיט דעם פריהערדיגען פרעהליכען טאָן, כמעט שעפּטשענדיג).

לאָמיר אונז זעצען און איהר דערצעהלט מיר, ווי לעבט מען עפּעס דאָ, וואָס מאַכט מען דאָ. אַ סך, אַ סך דער-צעהלט מיר.

זעלדע

וואָס איז פאַראַן צו דערצעהלען, וואָס. מען לעבט דאָ זעהר גוט. מען לעבט ווי די טייבעלעך מעהר נישט איצט, דער באַרישניע׳ס קראַנקהייט..

רחל.

(ווי פריהער).

לעבען זיי, הייסט עס, גוט?

זעלדע.

זעהר גוט. מען בענשט זיך פשוט מיט זיי. איך זאָג דאָך אייך, ווי די טייבעלעך. זיי האָבען זיך אַזוי האָלט. אויף אַלע יודישע קינדער געזאָגט געוואָרען זייער לעבען. און זיי זענען דאָס טאַקע ווערט. אַזעלכע דימענטענע קינדער?

מישאַ.

אייער בעל-הבית׳טע אויך?

זעלדע.

פששש, אַ שטיק גאָלד!

רחל.

גאָט זיי דאַנק, גאָט זיי דאַנק... (מיט א ציטעריגען טאָן). דערמאָהנט מען אַמאָל די מאַמע׳ן?

זעלדע

(אויסווייכענדיג).

ווע—מעס מאַ—מע?

רחל

איך מיין — איך מיין דעם בעל-הבית׳ס מאַמע.

זעלדע

זענט איהר דעם בעל-הבית׳ס מאַמע?

רחל

(מיט טרערען אין קול).

דערמאָנט מען זי אַמאָל? רעדט מען פון איהר ווען?

זעלדע

(אויסווייכענדיג).

איך ווייס? איך הער מיך דען צו, פון וואָס צו רעדען? איך זיץ מיר אין קיך. — אָי, דאָס עסען וועט פערברענט ווע-רען! (איילט אַרויס. קוקענדיג אויף רחל׳ען מיט אַ פאַרשענדיגען בליק).

רחל.

(בעהאַלט איהר געזיכט אין טאַשענטוך. איהר קערפער ציטערט פאַר איין איינגעהאַלטענעם געוויין. דאַן הויבט זי אויף די פערוויינטע אוי-גען, האַלטענדיג נאָך דאָס טיכעל אויפ׳ן מויל, און בעקוקט אַלץ. באַלד הויבט זי זיך אויף ענטשלאָסען, מאַכט צו דאָס רייזע-טעשעל און טוט אַ פּאָר שריט צו דער טהיר).

סיאָמקע

(שפּרינגט אַריין אויף זיין פערדעל).

זעלדע, מאַמע האָט.. (דערזעהט רחל׳ען און בלייבט פערשעמט שטעהן).

רחל

(כאַפּט זיך אָן מיט איין האַנד פאַר׳ן בוזעם און מיט דער אנדערער האַנד דאָס האַרץ).

אָי!

סיאָמקע

(וויל פערקעהרען צוריק).

רחל.

סיאָמינקע! (זי לאָזט זיך צו איהם. ליידענשאַפטליך). סיאָמינקע!

סיאָמקע

(וויל אַנטלויפען)

רחל

(כאַפּט איהם אַרום, אַראָבלאָזענדיג זיך פאַר איהם אויף די קניע).
דו ביזט דאָך סיאָמינקע, יאָ? ביזט דאָך סיאָמינקע? — קינד מיינס, סיאָמינקע מיינער! איך בין דאָך דיין באָבע! קינד מיינס! (בעדעקט איהם מיט ליידענשאַפטליכע קושען). סיאָמינקע מיינער! קינדעניו מיינס! בחור׳עץ דו מיינער גרויסער! איך בין דאָך דיין באָבע! דיין באָבע רחל בין איך! (זי ווערט אלץ ליידענשאַפטליכער).

סיאָמקע

(רייסט זיך פון איהר).
געה, פּפוי, מאַכסט מיך נאַס (ווישט זיך דאָס געזיכט) מיט דיינע טרערען. וואָס ווילסטו?

רחל

(דריקט איהם צו זיך).
איך בין דאָך דיין באָבע, מיין קינדעניו, דיין באָבע רחל, סיאָמינקע.

סיאָמקע

(שטופּט זי אָב מיט ביידע הענד און קוקט אויף איהר אונגלויביג).
באָבע רחל?

רחל

(מיט לײדענשאַפטליכער װאַרימקײט).

דײן באָבע רחל בין איך — דײן בעלײדיגטע, פערװאָר-פענע באָבע בין איך — דײן צעװעהטאָגטע באָבע בין איך. די מתנות, װעלכע איך פלעג דיר שיקען, פלעג איך דאָך בעקומען צוריק. דײן אונגליקליכע באָבע בין איך!

סיאָמקע

(װי פריהער).

געה, איך האָב גאָר נישט אַזאַ באָבע. די באָבע אסתּר איז גאָר מײן באָבע.

רחל.

װײסט דו גאָרנישט פון דער באָבע רחל? איך בין דאָך דײן פּאַפּאַ׳ס מאַמע.

סיאָמקע.

דעם פּאַפּאַ׳ס מאַמע? האָט פּאַפּאַ אַ מאַמען?

רחל

(לאָזט איהם אָב און ברעכט אויס היסטעריש).

קינדער מײנע, קינדער מײנע!...

סיאָמקע

(רוקט זיך ביסלעכװײז אַרױס, קוקענדיג אױף איהר מיט חשד-אױגען, און אַנטלױפט).

רחל

(שטעהט אױף די קניע, פערדעקט דאָס געזיכט, און שלוכצט).

קינדער מײנע, קינדער מײנע!..

מאַניאַ

(בעווייזט זיך אין דער הינטערשטער טהיר. הינטער איהר זעלדע).

רחל

(ווישט זיך דאָס געזיכט אין דערזעהט מאַניאַ'ן. שפּריננט אויף).

אַך!

מאַניאַ

(שטיל).

איהר זענט דאָך די שוויגער?

רחל.

בזיב איהר זענט מישאַ'ס ווייב, בין איך די שוויגער.

מאַניאַ.

(כאַפּט זיך מיט ביידע הענד פאַר די באַקען).

אָ, ווערען זיך די קינדער דערשרעקען!

זעלדע

(גיט אַ מאַך מיט דער האַנד און פערשווינדט).

רחל.

איך — איך געה גלייך אַוועק.

מאַניאַ

(פערלעגען).

איך מיין עס גאָרנישט.

רחל.

איך האָב צו דיר גאָרנישט, מיין קינד,

מאַניאַ

(פערלאָרען).

איך ווייס ווירקליך נישט...

רחל

(ווישט זיך דאָס געזיכט און ווארפט אַ בליק אַרום זיך. מיט'ן טאַשענטי־
כעל ביים מויל).

איצט קאָן איך געהן. — זיי געזונד — מאַניאַ, דאַכט זיך?

מאַניאַ.

יאָ, שוויגער.

רחל.

שלום עליכם האָסטו מיר נישט געקאָנט געבען, האָסט נישט געוואוסט, ווער איך בין. איצט ווייסטו... (מיט פערשטיקטע טרערען) טאָ גיב מיר די האַנד צו אַ זיי־געזונד.

מאַניאַ

(גיט איהר די האַנד).

איהר דאַרפט אויף מיר נישט ברוגז זיין, שוויגער, אָבער איך ווייס ווירקליך נישט... איך קאָן עפּיס נישט... די קינדער וועלען זיך אַזוי... וועלען אַזוי איבערראַשט זיין... מממ, יאָ, איך טו אָבער נישט גוט. איך טאָר אייך נישט אַוועקלאָזען.

רחל.

זיי געזונד, מאַניאַ.

מאַניאַ.

אָי! אפילו צווועצען זיך האָב איך אייך נישט געבעטען.

רחל.

זיי געזונד, מאַניאַ, אַ גרויסען דאַנק דיר פאַר דאָס גליק-ליכע לעבען, וואָס דו פערשאַפסט מיין זוהן, און פאַר די שוועס-טערליכע פריינדשאַפט, וואָס דו ווייזט אַרויס מיין סאָניאַ'ן.

מאַניאַ.

מממ, אָי, איך טו נישט גוט, איך טו נישט גוט... באַלד קומט שוין מישאַ... סאָניאַ'ן אויפוועקען... זאָגט מיר כאָטש, פאַרוואָס זענט איהר געקומען? (פערלעגען) איך מיין, פאַרוואָס גאָר פלוצלונג? (נאָך פערלעגענער) איך מיין...

רחל.

איך פערשטעה, איך פערשטעה, מיין קינד. דו קאָנסט עס פרעגען. די מעשה איז אַזוי, איינער איז געקומען פון דאַ-נען צו אונז אין יעקאַטערינאָסלאַוו און האָט אונז דערצעהלט, אַז סאָניאַ איז געפעהרליך קראַנק, האָב איך געכאַפט און בין געקומען צופאָהרען. (געבראָכען) גאָט זיי דאַנק, זי איז געזונד געוואָרען און איך קאָן צוריק פערשווינדען... און שרייבען אייך בריעף, וועלכע איך וועל בעקומען צוריק נישט פונאַנדערגעע-פענטע...

מאַניאַ.

אַך, גאָט!

רחל.

נאַ, זיי געזונד, מיין טאָכטער. איך פאָהר אַוועק אַ גליק-

ליבע, וואָס מיין טאָכטער איז געזונד געוואָרען און וואָס מיין זוהן לעבט אַ גליקליך פאַמיליען-לעבען. וואָס דאַרף איך מעהר?

מאַניאַ.

ווייסט איהר, וואָס עס וועט זיין, וועט זיין — איך וועל אייך נישט אַוועקלאָזען.

רחל.

ניין, מיין קינד, איך וועל אַוועקגעהן.

מאַניאַ

(אויפגעלעבט).

ניין, איהר וועט בלייבען דאָ. איהר ווילט דאָך נישט אַוועקגעהן.

רחל

(פערדעקט זיך דאָס געזיכט מיט׳ן טאַשענטוך און וויינט שטיל).

מאַניאַ.

זעהט איהר, נו — איהר ווילט דאָך נישט אַוועקגעהן. איך געה גלייך אויפוועקען סאָניאַ׳ן.

רחל

(האַלט זי אָב).

ניין, מיין טאָכטער. סאָניאַ׳ן קאָן דאָס איצט שאַדען.

מאַניאַ.

מממ, אָי! איז וואָס מאַכט מען? וואַרט, איך וועל אַריינ-

געהן און זעהן עפּיס פאַרבערייטען זי. — איך וועל אייך נישט אַוועקלאָזען. נעהמט אַראָב די דאָלמע. — שאַ, איהר קענט דאָך גאָרנישט אייער אייניקעל. — (שרייט אַרוים אין קיך) זעלדע, שיקט אַריין סיאָמקע׳ן! (קעהרט זיך אום צו רחל׳ען) טוט אויס אייער דאָלמע,

רחל.

מיין אייניקעל קען איך שוין, ער איז דאָ פריהער געוועזען און איך האָב זיך איהם פאָרגעשטעלט. אָבער איצט וועל איך איהם זאָגען אַ „זיי געזונד".

מאַניאַ.

ניין, ניין, ניין. איהר וועט נישט אַוועקגעהן. באַלד קומט מישאַ. איך וועל זעהן עפּיס מיט סאָניאַ׳ן.

סיאָמקע

(לויפט אַריין און שטעלט זיך צו צו מאַניאַ׳ן, קוקענדיג מיט פרעגענדיגע אויגען אויף רחל׳ען).

מאַניאַ.

זעהסט, סיאָמקע, דאָס איז די באָבע רחל.

סיאָמקע.

באָבע רחל? נישט די באָבע, נאָר די באָבע רחל.

מאַניאַ.

דאָס איז דאָך פּאַפּאַ׳ס און טיאָטיע סאָניאַ׳ס מאַמאַ. געה צו, גיב אַ קוש.

סיאָמקע

(שטעהט אלין געבען איהר).

פּאַפּאַ׳ס מאַמאַ? געה, נישט אמת.

מאַניאַ.

די באָבע רחל וואוינט ווייט פון דאַנען, אין אַנ׳אַנדער שטאָדט, איז זי היינט געקומען צופאָהרען, געה צו, סיאָמקע, זיי א גוט יונגעל.

סיאָמקע

(געהט צו צו רחל׳ען מיט לאנגזאמע טריט).

ביזט דו באָבע רחל, יאָ? די באָבע איז מיין באָבע, און דו ביזט דו, באָבע רחל.

רחל

(הויבט איהם אויף צו זיך. ליידענשאפטליך).

קינד דו מיינס, קינד דו מיינס.

סיאָמקע

(רייסט זיך).

געה, מאַכסט מיך ווידער נאַס.

מאַניאַ

(מיט שרעק).

סיאָמקע!

רחל.

טאַקע איך ווייז שוין צופיעל.

סאָניאַ.

(קומט אַריין אין צימער פון דער הינטערשטער טהיר. בלאַס, אָבגע־שאָרענע האָר, שוואַכע טריט. זי קוקט אויף דעם גאַסט אין שטוב, וואָס שמעהט צו איהר מיט'ן רוקען, און גיט א ציטער).

אָי! (זי דערשלעפּט זיך קוים צו דער סאָפע).

סיאָמקע

(לאָזט זיך צו איהר).

טיאָטיע סאָניאַ, טיאָטיע סאָניאַ! זעהסט דאָס איז — (דער־שראָקען) — באָבע רחל.

רחל

(דערהערענדיג סאָניאַ'ס „אָי". קעהרט זיך אום מיט א ציטער, וויל א טראָט טאָן צוריק און מאַכט אַ פּאָר טריט פאָראויס, מיט אימפּעט, שעפּטשענדיג).

טאָכטער מיינע! סאָניטשקע!

סאָניאַ

(כאַפּט זיך אָן מיט ביידע הענד פאַר די באַקען און שפּאַנט אָן די אויגען).

זעלדע

(בעוויזט זיך מיט איין זייט אין טהיר און קוקט נייגעריג מיט איין אָנגערוקטען שטערן).

סאָניאַ

(לעגט אַוועק דעם קאָפּ אויפ'ן טיש און צעוויינט זיך).

סיאָמקע

(געהט אָב אַ דערשראָקענער און בלייבט שטעהן פריהער נעבען רחל'ען, דערנאָך נעבען סאָניאַ'ן)

רחל.

טאָכטער מיינע, סאָניטשקע! — ווי דו זעהסט אויס! — איך האָב גאָרנישט געטאָרט איצט קומען. — מען האָט אונז עהער-נעכטען אָנגעזאָגט, אַז דו ביסט געפעהרליך קראַנק. איך האָב נ׳שט געקאָנט איינזיצען. איך האָב געמיינט, איך וועל משוגע ווערען. אין דעם זעלביגען טאָג זענען מיר אַרויסגעפאָהרען. איך און זאַלקינד. איצט, גאָט זיי דאַנק... טאָכטער, טאָכטער! הויב אויף דיינע אויגען, טו אַ קוק אויף מיר. לאָז מיך זיך זאַט אָנקוקען אויף דיר, — באַלד זעקס יאָהר. זעקס אונגליקליכע, עלענדע יאָהר.

סאָניאַ

(בלייבט אונבעוועגט).

רחל

(שטיל).

ווילסט, איך זאָל אַוועקגעהן?

זעלדע

(זיפצט אָב).

אַך, רבונו של עולם! (געהט אוועק).

רחל

זאָל איך אַוועקגעהן?

סיאָמקע

(צו מאַניאַ'ן).

באָבע רחל אַוועקגעגאַנגען?

סאָניאַ

(הויבט אויף דעם קאָפּ, פערדעקט אָבער דאָס געזיכט מיט ביידע הענד).

איך קאָן נישט רעדען. (זי לאָזט ווידער אַראָב דעם קאָפּ מיט אַ יאָמער).

סיאָמקע

(צו מאַניאַ'ן).

טיאָטיע סאָניאַ וויינט.

מאַניאַ

(נעהמט איהם אָן פאַר דער האַנד און מאַכט מיט איהם אַ פּאָר טריט צו דער הינטערשטער טהיר און בלייבט דאָרט שטעהן).

רחל.

איך אָבער קאָן רעדען. די גאַנצע צייט האָב איך נישט אויפגעהערט מיט אייך צו רעדען. אייערע בילדער הענגען ביי מיר אין אַלע צימערן, שטעהען ביי מיר אויף אַלע טישען און קאָמאָדען, און יעדען טאָג, פריה און שפּעט, פאַר די גאַנצע זעקס יאָהר, האָב איך נישט אויפגעהערט צו רעדען מיט אייך און צו פרעגען ביי אייך: קינדער, וואָס האָט איהר צו מיר? איך האָב דאָס געפרעגט אין דער-פריה, און איך האָב דאָס געפרעגט ביי דער-נאַכט: „קינדער מיינע, קינדער מיינע, וואָס האָט איהר צו מיר?"

סיאָמקע

(צו מאַניאַ'ן)

די באָבע רחל וויינט אַליין.

מאַניאַ

(קעהרט זיך אָב מיט'ן געזיכט צום פענסטער און טריקענט זיך די אוי־
גען מיט איהר טאַשענטוך).

רחל.

איך האָב נישט אויפגעהערט צו שרייבען צו אייך בריעף, און איהר פלעגט זיי מיר אָבשיקען נישט פונאַנדערגעעפענטע, נישט געלייענטע. מיין האַרץ פלעגט יעדעס מאָל פערגאָסען ווע־רען מיט בלוט, אָבער איך האָב ווידער געשריבען. יעדער בריעף פלעגט אַוועקטראָגען מיט זיך מיינע גרעסטע האָפנונגען. ביז ער פלעגט אָנקומען צוריק, פלעג איך פאַנטאַזירען, אַז דעם בריעף האָט איהר אויפגעעפענט און איבערגעלייענט און זענט וויך געוואָרען, און איצט וועט אָנקומען אַ בריעף פון אייך, אַ גוטער בריעף, אַ ליעבער בריעף. און אַז ער פלעגט אָנקומען צוריק, האָב איך מיך געפיהלט אַזוי אָרים, אַזוי עלענד, אַזוי צושמעטערט און דערשלאָגען. אָבער איך האָב ווידער געשריבען, ווידער אויסגעלעגט מיין גאַנץ האַרץ אויפ'ן פאַפיר, און ווידער אַוועקגעשיקט און ווידער געהאָפט. די גאַנצע צייט אַזוי, די גאַנצע צייט אַזוי.

סיאָמקע

(צו מאַניא'ן).

מאַמאַ, דו דאַרפסט נישט וויין. איך וועל אויך וויינען.

רחל.

קינדער, קינדער, זעהט, וואָס איהר האָט געמאַכט פון מיר! איך בין שטאָלץ, אָבער איך האָב פערגעסען מיין שטאָלצ־קייט. מען האָט מיך געהאַלטען פאַר אַ שטאַרקען מענש, אָבער איך האָב נישט געוואָלט זיין שטאַרק געגען אייך. — סאָניטשקע, קאָנסטו נאָך אַלץ נישט רעדען? טאָכטער מיינע, הויב אויף דיין

קאָפּ, סאָניטשקע, זיי דאָך... (עס קלינגעלט).

סיאָמקע

(לאָזט זיך צו דער טהיר).

פּאַפּאַ קומט! פּאַפּאַ קומט! פּאַפּאַ, באָבע רחל איז דאָ!
די נייע באָבע — באָבע רחל! (פערשווינדט מיט די ווערטער).

רחל

(האַלט איין איהר רעדען און כאַפּט זיך אָן אָן טיש, שטאַרק בעוועגט).

מאַניאַ

(שטעהט ביים פענסטער אין טיעפער אויפרעגונג).

סאָניאַ

(האַלט איין דאָס וויינען).

סיאָמקע

(קומט אַריין טרויעריג).

פּאַפּאַ איז גאָר אַוועקגעגאַנגען...

סאָניאַ

(הויבט אויף דעם קאָפּ, ווי פערגליווערט אין שרעק).

מאַניאַ.

(שרייט-אויס פאַר שרעק און כאַפּט זיך מיטביידע הענד פאַר די באַקען).

רחל

(פאַלט שיער נישט אום, פאַסט זיך און געהט לאַנגזאַם אַרויס פון צי-

מער מיט נישט זיכערע טריט, ווי אַ שכור׳ע, גאַנץ נידערגעשלאָגען, געבראָכען, געעלטערט).

מאַניאַ

(עטעמט אַרויס).

אָה, ווי שלעכט פון איהם!

סאָניאַ

(גליטשט זיך אַראָב אויף איהר זיץ אין חלשות).

(פאָרהאַנג).

דריטער אקט.

א צימער בײ זלאַטען אין שטוב, מיט צװײ פענסטער אין דער רעכטער װאַנד. אין דער הינטערגרונד-װאַנד אַ טהיר. נישט װײט פון דער טהיר אַ גלעזער-שראַנק. בײ דער װאַנד לינקס א ציראַטענע סאָפע, טיש און שטוהלען. אויף דער פאָדלאָגע— דאָראָזשקעס. א קאָכענדיגער סאַמאָװאַר אויפ'ן טיש.

ז אַ ל ק י נ ד

(א כך גרויער, שטעהט בײ איין פענסטער און קוקט אַרוים אין גאַס.)

ז ל אַ ט ע.

(אַ יודענע פון אַ יאָהר פינף-און=פערציג, אין אַ געלען פארוק, זיצט בײם טיש, מאַכט א זאָק, שאָקעלט דעם קאָפּ און זיפצט).

אַך, יאָ, יאָ. אַ ביטער פעקעל דאָס לעבען. האָב קינדער— איז שלעכט, האָב נישט קײן קינדער— איז נאָך ערגער. צרות אַזוי און צרות אַזוי.

זאַלקינד.

שוין אַ סך גלייכער, זאָג איך דיר, אַז מען האָט קיין קינדער נישט.

זלאַטע.

ע, זאָל מען נישט צוגעקומען ווערען צו דעם טעם. איך ווייס, וואָס דאָס הייסט נישט האָבען קיין קינדער. (ווישט זיך די אויגען).

זאַלקינד,

איך פרעג דיך דאָך נישט מעהר, וואָס האָט רחל פון איהרע קינדער? דאָס זענען דאָך עפּיס שטיינער, נישט קינדער. ווערסט אַ קוק טון אויף רהל'ען, וואָס פון איהר איז געוואָרען פאַר די זעקס יאָהר, ווערסטו זי גאָרנישט דערקענען. אויסגעדאַרט, פער'חשכ'ט.

זלאַטע.

און דאָך...

זאַלקינד.

און דאָך; און דאָך! קאָנסטו מיר אפשר זאָגען, וואָס האָב איך פון מיינע קינדער? וועגען מיינע אַמעריקאַנער איז דאָך אָבגערעדט, דאָס איז דאָך שוין אַ כּלל: פאָהרט מען אַהין אַוועק, איז פערפאַלען, אפילו קיין בריוועל שרייבט מען נישט. אָבער אפילו מיין פּעטערבורגער און מיין מינסקערין דערמאָהנען זיך אויך אויפ'ן טאַטען, נאָר ווען זיי דאַרפען פון איהם עפּיס האָ-בען. אַזוי פערגעסען זיי אָן איהם, גלייך ער וואָלט געוועזען אַ געשטאָרבענער.

זלאַטע.

הערסט זאָך, איך וועל דיר עפּעס בעסערס דערצעהלען. איך האָב אַמאָל געזעהן, ווי אַ זוהן האָט געשלאָגען זיין אַלטע מוטער — דאָס איז געווען מנש'קע דער בלעכער, דו ווייסט דאָך, אין דעם קליינעם געסיל. ער האָט איהר אַראָבגעשלאָגען דעם הייב פון קאָפּ, האָט איהר צובלוטיגט דאָס מויל — נישט דאָ גע-דאַכט, נישט פאַר קיין יודישער טאָכטער געדאַכט — ער האָט איהר מסתמא אַרויסגעשלאָגען אַ צאָהן, — וויפיעל האָבען געדאַרפט האָבען איהרע אַלטער צייהנער, ווערה איז מיר! — האָט איהר גע-געבען, נישט פאַר קיין מוטער געדאַכט, מיט'ן פוס אין בויך — אין דעם בויך, וועלכער האָט איהם געטראָגען, ווערה מיר נישט געשעהן! — איך האָב עס צוגעזעהן — עס איז זיך צונויפגעלאָפען אַנ'עולם מענשען — און עס איז מיר פינסטער געוואָרען אין די אויגען, איך בין אַ פערצאַפּעלטע געוואָרען. נישקשה, ער האָט געקראָגען פון עולם זיין לוין, מען האָט איהם געשלאָגען מכות אכזריות, אויף לייעלכער האָט מען איהם אַוועקגעטראָגען — נאָר נישט דאָס בין איך אויסען. וואָס האָב איך דיר געוואָלט זאָגען? איך בין געווען אויס מענש אַ גאַנצען טאָג. און ביי-נאַכט האָב איך נישט געקאָנט איינשלאָפען — עס האָט מיר אַלץ געוואָרפען אַ צאָהן אָן אַ צאָהן. אָבער שפּעטער האָב איך מיר פערגעבען די קשיא: צי וואָלסטו געוואָלט האָבען אַ קינד, און דאָס זאָל דיך שפּעטער אַזוי שלאָגען? ווי דו זעהסט מיך לעבען, איך האָב ביי מיר נישט געקאָנט פועל'ן, אַז ביין.

זאַלקינד.

ביסטו טאַקע אַ גרויסער נאַר.

זלאַטע.

אַי, אַז איך טענה דאָך: די יודענע, וועלכע וויל קיין קינדער נישט האָבען, איז ערגער ווי אַ ווילדע חיה.

זאַלקינד

נאַ, אָבגערעדט. (קוקט ווידער אַרויס אין פענסטער).

זלאַטע.

אַי, אַי, כאָטש איין קינד... זעהסט דאָך רחל׳ס קינדער. ווי טייער איז ביי זיי דער פערשטאָרבענער טאַטע? זייער גאַנצער כּעס איז דאָך צוליעב דעם טאַטען.

זאַלקינד.

צוליעב דעם פערשטאָרבענעם. די מאַמע זאָל שטאַרבען, וועלען זיי זי אויך ליעב האָבען.

זלאַטע.

איך וועל דיר זאָגען דעם אמת, איך ווייס נישט, צי מיר וואָלטען בעסער געוועזען. קינדער האָבען פאָרט נישט האָלט, אַז די מאַמע זאָל נעהמען אַ צווייטען מאַן.

זאַלקינד.

נאַ, גענוג, גענוג. פון די גזלנים זאָלסטו מיר גאָרנישט רעדען. (הויבט אָן אויפגערעגט ארומצוגעהן און שטעלט זיך ווידער ביים פענסטער). וואָס קומט זי שוין נישט?

זלאַטע.

ווערסט זעהן, אַז זיי האָבען שלום געמאַכט.

זאַלקינד.

איך גלויב עס נישט. מען וואָלט שוין לאַנג געשיקט נאָך מיר.

זלאַטע.

אפשר איז די טאָכטער זעהר קראַנק.

זאַלקינד.

טו אַ שיק וועמען.

זלאַטע.

איך וועל מוזען אַליין אַ געה טון. איך האָב דאָך דיר שוין געזאָגט, אַז מיין דיענסט האָט היינט אַ חתונה.

זאַלקינד.

זיי דיך מטריח.

זלאַטע

(געהט צו צום טיש, לעגט אוועק דעם זאַק, מאַכענדיג זיך אונטערוועגס).

זאַלקינד.

שאַ, אַ דראָזשקע איז עפּיס צוגעפאָהרען.

זלאַטע.

(איילט אויך צום פענסטער).

הלואי זאָל עס זיין נאָך דיר.

זאַלקינד.

דאָס זיצט דאָך רחל!—אָי, זי קאָן זיך דאָך גאָר פון אָרט בישט אַ ריהר טון. (לויפט צו דער טהיר).

זלאַטע

(קוקט זיך איין אין פענסטער און לאָזט זיך אויך צו דער טהיר).

אָי, ווערה, ווערה! זיי זענען איהר דאָרטען דערגאַנגען די יאָהרען!

רחל

(קומט אריין, געפיהרט פון זאַלקינד'ן, קוים האלטענדיג זיך אויף די פיס, בלייך, געעלטערט).

וואָס האָסטו דיך אַזוי דערשראָקען? מענש איינער! איך האָב מיך אַביסעל פערטראַכט און פערגעסען, אַז איך דאַרף אַרויס פון דראָזשקע. (לאָזט זיך אַראָב אויף דער סאָפע און ווישט זיך דאָס געזיכט מיט'ן טאַשענטוך).

זאַלקינד.

איז עפּיס אַנ'אונגליק געשעהן?

רחל.

וואָס מיינסטו דערמיט?

זאַלקינד,

וואָס מאַכט סאָניאַ?

רחל.

זי איז שוין לאַנג געזונד. די יודישע פּאָסט וועגען איהר קראַנקהייט איז אונז צוגעקומען, ווען אַלץ איז שוין געווען לאַנג פּאָראיבער. (נעהמט אָן אַ לוסטיג געזיכט). שלום עליכם, זלאַטע!

זלאַטע

(געריהרט).

עליכם שלום, רחל'ע!

רחל.

(הויבט זיך אויף און צוקושט זיך מיט זלאַטע'ן).

זלאַטע.

איך בין עפּיס אַזוי צודרעהט געוואָרען, אַז איך האָב פערגעסען, אַז מען דאַרף דיר אָבגעבען שלום עליכם.

רחל.

ווי געהט דאָס דיר עפּיס, זלאַטע? וואָס מאַכסטו עפּיס? ווי געהט עס דיין אַלטען?

זלאַטע.

אָט, ווי געוועהנליך. מיין אַלטער איז געוועהנליך אין מאָסקווע און איך... אָט. (מאַכט אוועק מיט דער האַנד). ווי דיר געהט, דאַרף איך שוין נישט פרעגען. איך וואָלט דיך, דאַכט זיך, נישט דערקענט. — נאַ. — ווערסט טרינקען אַ גלעזעל טהיי? אָדער טרינקסטו קאַקאַאָ? דער סאַמאָוואַר איז נאָך הייס.

רחל

(אין געדאַנקען).

טהיי?

זלאַטע.

ווילסט נאָך אפשר עפּיס עסען? אָט שטעהען פלעצלעך, בייס עפּיס דערוויל צו. ווערסט עסען קאָטלעטען?

רחל

(ווי פריהער).

עסען?

זלאַטע.

דו מוזט דאָך זיין גוט הונגעריג?

רחל.

איך—הונגעריג? איך בין זאַט, זעהר זאַט. (פלוצלונג פרעהליך, אָבער מיט אַ געבראָכענעם טאָן). איך קום דאָך ערשט פון מיינע קינדער! מען האָט דאָך דאָרטען געמאַכט אַ גאַנצע סעודה פאַר מיר.

זלאַטע.

זאָלען אַזוי לעבען מיינע שונאים!

רחל.

דער סאַמאָוואַר איז גלייך געשטעלט געוואָרען, און דער טיש איז געגרייט געוואָרען מיט כל טוב, און וויין איז געגאָסען געוואָרען, און—

זאַלקינד

(וועלכער האָט די גאַנצע צייט נישט אַראָבגענומען פון איהר קיין אויג).

דרעהט אַ קאָפּ! (צו זלאַטע'ן) מאַך איהר עפּיס וואָס צו עסען.

רחל

(מיט אַ נאָך מעהר ציטערדיגען קול).

ווי הייסט, איך דרעה אַ קאָפּ? וואָלסט זעהן, וואָס פאַר אַיין אייניקעל איך האָב. ער האָט זיך אַזוי דערפרעהט מיט מיר, מען האָט איהם אַזוי פיעל אָנגערעדט און אָנדערצעהלט פון מיר, אַז ער האָט מיך נישט אויפגעהערט צו מאָהנען: „וואו איז די באָבע רחל? וואו איז די באָבע רחל?" (מיט קוים איינגעהאַלטענע טרערען). זעהסט, האַ?

זאַלקינד

(גיסט איהר אָן דערוויל אַ גלאָז טהיי).

מעשות.

רחל

(ברעכט פלוצלונג אויס אין אַ געוויין).

זאַלקינד.

רחל! רחל!

זלאַטע.

רחל'ע! רחל'ע!

זאַלקינד

(צו זלאַטע'ן).

ברענג אַ גלאָז וואַסער.

זלאַטע

(כאַפּט אַ גלאָז פון טיש, שטעלט עס צוריק אוועק, נעהמט ארויס איין אנדערס פון שאַנק און לויפט ארויס, גאַנץ פערלוירען).

זאַלקינד.

אָבער רחל, — שטאַרק דיך דאָך האָסט דאָך פריהער געוואוסט.

זלאַטע

(לויפט אריין מיט'ן גלאָז וואסער).

נאַ, טו אַ טרונק וואַסער.

רחל

(וויינט אַרוים).

איך האָב שוין מעהר קיין קינדער נישט! איך האָב שוין מעהר קיין קינדער נישט!

זאַלקינד.

האָסט דאָך פריהער געוואוסט. נאַ, טו אַ טרונק וואַסער.

רחל

(זופּט אָב אַ ביסעל).

איך האָב גאָרנישט געוואוסט. איצט ווייס איך עס.

זאַלקינד.

וואָס האָסטו מיר פערשפּראָכען, האַ? אַז דו וועסט דיר גאָרנישט אויסמאַכען, ווי זיי וועלען דיר נישט אויפנעהמען.

זלאַטע.

עס איז לייכט צו פערשפּרעכען.

רחל.

איך האָב דיר פאַלש פערשפּראָכען.—איך בין געוועזען אין האַרצען זיכער, אַז ווען זיי וועלען מיך דערזעהן, וועלען זיי זיך איבערבעטען. איך האָב מיר נישט געקענט פאָרשטעלען, אַז... אַז... אָ, אברהם, איך האָב נישט מעהר קיין קינדער!— גאַנצע זעקס יאָהר האָב איך געהאָפט, אַז זיי וועלען זיך איבערבעטען. עס האָט מיך פערדראָסען, עס האָט מיך געקרענקט, וואָס זיי זענען ברוגז, אָבער איך האָב אַלץ געהאָפט. איצט איז אויס, אויס. איך האָב מיינע קינדער טאַקע פערלוירען. אָ, קינדער, קינדער, קינדער.

זלאַטע

(ווישט זיך אויך די טרערן).

זאַלקינד

(גערירהט).

אָבער בערוהיג דיך, רחל, מיר פאָהרען דאָך נאָך נישט אַוועק. מיר ועלען נאָך זעהן, איך ווייס...

רחל.

וואָס זעהן, ווען זעהן! עס איז אַלץ פערפאַלען. איך האָב שוין מעהר קיין קינדער נישט.

זאַלקינד.

טאָ דאַרפסטו דיך ערשט רעכט בערוהיגען. זיי פערדיענען נישט דיינע טרערען.

רחל.

לאָז מיך בעוויינען מיינע געשטאָרבענע קינדער.

זלאַטע

(מיט שרעק).

אָי, רבונו של עולם!

זאַלקינד.

דו וואָלסט נעהמען אַ ביסעל וויין. דו האָסט נאָך היינט גאָרנישט געגעסען.

זלאַטע.

נאָך גאָרנישט אין מויל גענאַט.

זאַלקינד.

ווייַן אַ ביסעל האָט זי געטרונקען.

זלאַטע.

אוהום. געוואָלט זיך אונטערגעבען קוראַזש.

זאַלקינד

(זיפצט אָב).

אַך, יאָ. (מיט געבעט). רחל...

רחל

(ברעכט אויס אין פערצווייפלונג).

אברהם, אברהם, גיב מיר אַוועק מיינע קינדער! — איך לייג דאָך דיר. איך וויל בעוויינען מיינע געשטאָרבענע קינדער, און איך פערגעס אויף אַ מינוט נישט, אַז זיי לעבען, אַז עס קאָן עפּיס אַזוינס געשעהן, אַז איך וועל זיי באלד האַלזען און קושען און בעשיטען זיי מיט די וואַרימסטע לאַסקעס, אַז איך וועל שרייען פאַר ענטציקונג. און מיין האַרץ צורייסט זיך מיר פאַר בענקעניש. אָי, אברהם, גיב מיר אַוועק מיינע קינדער!

זאַלקינד.

וואָס קאָן איך דאָ טון? ווילסט איך זאָל זיי געהן בעטען? וועל איך געהן. איך וועל פּויזען פאַר זיי אויף די קניע, איך וועל זיי בעטען רחמים.

רחל

(האלט אין דאָס וויינען, קוקט איהם שאַרף אָן).

דאָס וואָלסטו געטון?

זאַלקינד.

דאַרפסט נאָך פרעגען, רחל? ווען דו ווילסט, איך זאָל געהן ...

רחל

(ווישט זיך דאָס געזיכט, פאַסט זיך).

דו, איך געה צו זיי ווידער!

זאַלקינד.

וואָס רעדסטו?

זלאַטע

אָי, רבונו של עולם!

רחל

(ריהרט זיך פון סאָפאַ).

איך וועל אַוועקגעהן צו זיי, און—און——וואָס דו וואָלסט געקאָנט, וועל איך אויך קאָנען! איך וועל פויזען פאַר זיי אויף די קניע, איך וועל זיי בעטען רחמים.—עס מוז נעהמען אַ סוף. איך קאָן נישט מעהר, איך קאָן נישט מעהר.

זאַלקינד.

איך ווייס נאָך נישט, וואָס צווישען דיר מיט זיי איז פאָר-געקומען, אָבער איך שטעל מיר שוין פאָר—ווילסטו נייע ערני-דערונגען?

רחל.

זאָל זיין! עס מוז נעהמען אַ סוף.

רחל.

זעהסטו דען נישט מיין הארץ? זעהסטו דען נישט, ווי ס'איז פערבלוטיגט? זעהסטו דען נישט, אז איך בין נישט איך, אז—וואס ווייס איך! איך מוז, איך קאן נישט אנדערש. איך בין אנטלאפען, ווייל מיין זוהן איז געגאנגען חתונה האבען מיט דער דיענסטציוכעס טאכטער, איך בין אנטלאפען פון דעם גרויסען עקעל, וואס די לייט האבען מיר איינגעפליסט. איצט וואלט איך געלאפען צו דער דיענסטציוכע אליין און וואלט מיך געווארפען פאר איהר אויף די קניע און וואלט זי געבעטען טויזענדער מאל מחילה, אבי——זעהסט דאך—

זאלקינד

(ווישט זיך די אויגען).

געה, ווען דו מוזט.

רחל.

איך מוז, איך מוז. (הויבט זיך פון ארם און פאלט צוריק).

זאלקינד.

רחל, וואס איז מיט דיר?

זלאטע.

אי, ווי בלייך זי איז געווארען!

רחל.

איך מוז, און די פיס ווילען מיך גארנישט טראגען.

זאלקינד,

נעהם א ביסעל וויין. (גיסט אן א ביסעל וויין).

זאַלקינד.

אַ סוף וואָלט שוין גוט געווען, אָבער ...

רחל.

איך וועל פון זיי נישט אָבשטעהן, איך וועל דאָרטען זי־צען אַ טאָג און צוויי און דריי, ביז זיי וועלען זיך איבערבעטען.

זלאַטע.

אָי, אַ מאַמע, אַ מאַמע!

זאַלקינד.

רחל, דו (עס) דיך אומזיסט ערנידעריגען. ביסטו דען נאָך נישט איבערצייגט, אַז דו וועסט זייער הארץ נישט ווייכער מאַכען?

רחל.

דאַן האָב איך נאָך אַ מיטעל — איך צוגעה מיך מיט דיר!

זאַלקינד.

רחל, ווי קאָנסטו עס גאָר זאָגען?!

רחל.

ווען דאָס וועט מוזען זיין, וועט עס מוזען זיין. איך האָב מיט דיר חתונה געהאַט, אום נישט עלענד צו בלייבען, איצט בין איך אָבער טויזענד מאָל עלענדער.

זאַלקינד.

און איך?

זלאַטע.

גערדאַרפט עפּיס אָבעסען.

רחל.

איהר ווייסט, קינדער, מיר איז גאָרנישט גוט. מיר איז עפּיס אַזוי קאַלט.

זאַלקינד.

לעג דיך אַוועק, וועסט דיך איינדעקען, וועסט טריגקען אַ גלעזעל וואַרעמס.

זלאַטע.

איך ברענג גלייך אַ קישען. (לויפט ארויס).

רחל

(טרייסעלט זיך).

אוי, איז מיר קאַלט...

זלאַטע

(לויפט אריין מיט א קישען).

זאַלקינד

(וויל אויפהויבען רחל'ען די פיס אויף דער טאָפּע).

רחל.

ניין, טוט מיך אָן און פיהרט מיך אַוועק צו די קינדער.

זלאַטע.

משוגע מיינע שונאים!

זאַלקינד.

אין אַזאַ צושטאַנד! מען וועט בעסער לויפען נאָך אַ דאָקטאָר.

רחל

(טרייסעלט זיך).

מיר איז זעהר שלעכט.

זאַלקינד

(לעגט זי אוועק).

רחל

(שטאַרקט זיך).

ניין, איך וועל נישט ליעגען. פיהרט מיך אָב צו מיינע קינדער.

זלאַטע.

רוה דיך כאָטש אָב. קאָנסט נאָך בלייבען, מיינע שונאים, אויף דער דראָזשקע.

זאַלקינד.

טאַקע, ווי פיהרט מען דיך גאָר אין אַזאַ צושטאַנד?

רחל

(לאָזט אַראָב די פיס).

איהר ווילט נישט? איהר וועט מיך נישט אָבפיהרען? ווילט איהר, אַז איך זאָל אַליין אַוועק?

זאַלקינד.

רחל, האָב אויף זיך רחמנות.

זלאַטע.

גאָט איז מיט דיר, רחל'ע, זעה, ווי דו זעהסט אויס.

ר ח ל.

אויף אַלע פיער וועל איך פויזען, מיט די לעצטע כחות וועל איך מיך רוקען און צו זיי וועל איך אַוועק. (הייבט זיך אויף מיט ענערגיע, פאַלט אָבער גלייך צוריק).

זאַלקינד און זלאַטע

(דערשראָקען, עסק'ן זיך אַרום איהר).

ר ח ל

(צעווייגט זיך. מיט געבעט).

פיהרט מיך אַוועק צו די קינדער. האָט אויף מיר רחמנות!

זאַלקינד.

דאָס טאָרען מיר נישט טון. אָבער איך וועל לויפען נאָך זיי.

ר ח ל.

זיי וועלען נישט קומען.

זאַלקינד.

ווילסט דו צו קינדער, וועלכע וועלען נישט קומען, ווען מען וועט זיי אָנזאָגען, אַז די מאַמע איז קראַנק?

ר ח ל

(פעסט).

פיהר מיך אַוועק צו מיינע קינדער.

זאַלקינד.

איז גוט. אָבער פריהער וועל איך זיי געהן רופען. ווען זיי וועלען נישט קומען, וועל איך דיך אָבפיהרען אַהין.

ר ח ל.

צו לאַנג צו וואַרטען.

זאַלקינד.

אָבער דערפאַר ווען זיי ווילען קומען, וועט דיין נחת זיין גרעסער.

רחל.

דאָס איז אַ גוטער געדאַנק.—אָבער ווען זיי ווילען נישט קומען?

זאַלקינד

(האַרט).

דיר איז דאָך אַלץ איינס. מיט נאָך איין ערנידערונג מעהר

רחל.

דו ביסט געדערכט, געה נאָך זיי.

זאַלקינד.

(הויבט אָן אָנצוטאָן זיך)

רחל.

וואָס וועסטו זיי זאָגען?

זאַלקינד.

איך וועל זיי זאָגען, אַז דו האָסט געוואָלט, מען זאָל דיך אָבפיהרען צו זיי, נאָר דו פיהלסט זיך אַזוי שוואַך, אַז מיר האָבען מורא געהאַט, אַז דו וועסט חס ושלום בלייבען אויף דער דראָזשקע.

רחל.

איז גוט.

זאַלקינד.

דערווייל זאָלסטו דאָ עפּיס עסען און טרינקען. (געהט צו דער טהיר).

רחל.

וואַרט, אברהם, דו זאָלסט זיי מעהר גאָרנישט זאָגען ווי דאָס, וואָס דו האָסט מיר איצט געזאָגט. זאָלסט זיי נישט מוסר'ן.

זאַלקינד.

גוט.

רחל.

זאָלסט זיך נישט וואַרפען ביי זיי צו די פיס, נישט בעטען זיך ביי זיי. ווען זיי וועלען זיך נישט גלייך אויפהויבען און געהן מיט דיר, זאָלסטו תיכף אַוועקגעהן.

זאַלקינד.

גוט.

רחל.

וועסטו אַזוי טון?

זאַלקינד

(שטיל).

גוט, רחל. (געהט אַוועק).

רחל.

סאַר אַ גוטער ער איז!

(לענגערע פויזע).

רחל.

(לעגט זיך אַוועק).

זלאַטע.

(נעהמט אונטערוואַרמען דעם סאַמאָוואַר, אריינוואַרפענדיג אין איהם הייסע קוילען, און גרייט צו עפּיס צום עסען, זיפצענדיג אָפט).

אָך-אָך-אָך. ווילסט אַ שטיקעל פלייש, רחל, אָדער וועסטו

עפּיס צובייסען צום טיי?

ר ח ל

(ענטפערט נישט).

ז ל אַ ט ע

(זיפצט און ענטפערט זיך אַליין).

וואו וועט זי שוין דאָ עסען? (נעהמט זיך פאַר איהר זאָק).

(שווייגען).

ר ח ל.

ווי מיינסטו, זלאַטע, וועלען זיי קומען?

ז ל אַ ט ע.

איך מיין, אַז זיי דאַרפען קומען. וואָס דען, זיי זאָלען נאָך נישט קומען?

ר ח ל.

איך רעכען אויך, אַז זיי וועלען קומען.

ז ל אַ ט ע.

אָך, הלואי, רבונו של עולם!

(שווייגען).

ר ח ל.

הערסט דאָך, זלאַטע, אַז איך בין אַרויס פון זיי, האָב איך געהערט הינטער מיר אַ האַרציג אויסגעשריי: „אָ, ווי שלעכט פון איהם!” איך ווייס אָבער נישט, ווער האָט עס אויסגעשריען, צי מיין טאָכטער, צי די שנור. איך בין געוועזען עפּיס אַזוי צודרעהט...

ז ל אַ ט ע

(זיפצט).

עס האָט דאָרטען געמוזט גוט צוגעהן.

רחל.

און מיין טאַטערס קול קען איך דאָך איצטער נישט. זי האָט דאָך כּמעט ווי נישט גערעדט. זי האָט זיך אַזוי דערשראָקען, די אָרימינקע.—ווי מיינסטו, זלאַטע, ווער האָט עס געקאָנט אויסשרייען?

זלאַטע.

וואָס קאָן איך דיר דאָ זאָגען, רחל׳ע?

רחל.

אַ, איך וואָלט דאָס אַזוי וועלען וויסען!

זלאַטע.

זיי וועלען קומען, וועסטו שוין וויסען.

רחל.

זאָלען זיי נאָר קומען, וועל איך שוין מעהר גאָרנישט וועלען וויסען. אָך, זאָלען זיי נאָר קומען! אָ, מיין האַרץ דאַרף שוין אַנ׳אָברוה.—זעקס יאָהר, זעקס יאָהר.

זלאַטע

(אָנגיסענדיג דערוויל איהר אַ גלאָז טהיי).

אָך, רחל, רחל! איך וואָלט מיר געווינשט איבערלעבען אַזעלכע צוועלף יאָהר, אַבי נאָר האָבען אַ קינד. וואָס ווייסטו, וואָס איך שטעה מיך אויס מיין גאַנץ לעבען, שוין אָט פינף-און-צוואַנציג יאָהר נאָך מיין חתונה. דו וועסט שוין שלום וועָרען מיט זיי, און איך וועל שוין שטאַרבען אַזוי פערוואָגעלט. — נאָ, וועסט טרינקען?

רחל.

האָסט איצט טייערע ווערטער געזאָגט, זלאַטע. ווייסט נישט, וואָס פאַר אַ טרייסט עס ליגט אין זיי פאַר מיר. זאָלען זיי נאָר קומען, מיינע קינדערלעך, איך וועל זיי אַ וואָרט נישט דערמאָנען פון די גאַנצע זעקס ביטערע יאָהר. (ועצט זיך אויף, שטרעקט אוים די האַנד נאָך דער גלאָז, די האַנד טרייסעלט זיך אָבער שטאַרק).

זלאַטע.

לאָז, איך וועל דיר געבען.

רחל

(מאַכט אַ פּאָר זופּ).

ניין, עס טרינקט זיך נישט.

זלאַטע.

דו מוזט דאָך אָבער.

רחל.

איך טראַכט אַלץ, ווער האָט עס געקענט אויסשרייען: מיין טאָכטער, אָדער די פרעמדע?

זלאַטע.

זאָל דיר דוכטען, אַז די טאָכטער.

רחל.

ווייסט, מיר דוכט זיך עס שוין טאַקע. איך וואָלט שווערען, אַז דאָס איז געוועזען מיין טאָכטער, מיין סאָניטשקע. „אָ, ווי שלעכט פון איהם!"

זלאַטע.

ווייסט, וואָס איך וואָלט דיר גאָר זאָגען, איך וואָלט שיקען נאָך אַ דאָקטאָר. דו זעהסט מיר עפּיס אויס...

רחל.

דאָס האַרץ אַ ביסעל. גיב אַ ביסעל וויין. (טרינקט אָב אַ ביסעל). אַז זיי וועלן קומען, וועט עס זיין דער בעסטער דאָקטאָר.—ווייסט, איך בין שוין כמעט זיכער, אַז דאָס האָט סאָניטשקע אויסגעשריען.

זלאַטע.

ניין, רחל, איך וועל מוזען געהן אַ בעט טון אַ שכנה, זי זאָל רופען אַ דאָקטאָר.

רחל.

מען דאַרף נישט, זלאַטע. באַלד וועט דאָך קומען אברהם מיט די קינדער.—„אָ, ווי שלעכט פון איהם!”—סאָניטשקע מיי- נע, טייערע מיינע, גאָלדענע מיינע!

זלאַטע.

שאַ, עמיץ איז צוגעפאָהרען. (איילט צו צום פענסטער).

רחל.

(שרייט אויס).

דאָס זענען זיי, דאָס זענען זיי

זלאַטע.

(אַרויסקוקענדיג, מאַכט מיט די הענד אין פערצווייפלונג, מיט אַ ציטערדיגען טאָן)

מען זעהט גאָרנישט, עס איז פינסטער, איך וועל אַרויס- געהן אַ קוק טון (געהט אַרויס).

רחל.

דאָס זענען זיי, דאָס זענען זיי! מיינע קינדערלעך, מיינע ליבינקע! מישינקאַ! סאָניטשקאַ! אָי, מיינע, מיינע... אָי! (פער- וואַרפט דעם קאָפּ).

זאַלקינד

(קומט אַריין, נידערגעשלאָגען).

זלאַטע

(נאָך איהם און ווישט זיך די אויגען).

זאַלקינד.

דערשרעק דיך נישט, רחל'ע. סאָניאַ פיהלט זיך נישט גוט, און מישאַ איז נישט געוועזען אין דערהיים...——איך האָב גע- בראַכט אַ דראָזשקע, איך וועל דיך אַוועקפיהרען... אָי, רחל! וואָס איז מיט דיר, רחל? אָי, זי איז קאַלט! אָי, אַ דאָקטאָר אויף גיך, אַ דאָקטאָר!

זלאַטע.

אָי, וועה מיר נישט! אָי, וועה מיר נישט!

(פאָרהאַנג).